

HRVATSKI VOJNIK

Broj 507 • 26. kolovoza 2016. • Izlazi od 1991. • www.hrvatski-vojnik.hr

CIJENA 10 KUNA

EUR 2,10
CAD 3,00
AUD 3,30
USA 2,00
CHF 3,50
SLO EUR 1,80
SEK 17,00
NOK 17,00
DKK 15,50
GBP 1,30

RAZGOVOR

Marko Bralić,
organizacioni voditelj Klape
HRM-a "Sveti Juraj"

SEDMORICA PRIPADNIKA OSRH NOSITELJI OLIMPIJSKIH MEDALJA IZ RIJA

150 GODINA RIJEČKOG
TORPEDA

HRVATSKO VOJNO UČILIŠTE

MORALAN I ETIČAN VOJNIK NA ČAST DOMOVINI

ISSN 1330 - 500X PRINTED IN CROATIA 0 3 4 1 6
9 771336500103

BROJ 507 | 2016

"SINJ AIR SHOW 2016"

Zrakoplovi HRZ-a i PZO-a sudjelovali su 20. kolovoza na manifestaciji "Sinj Air Show 2016" u letačkom programu te na izložbenom postavu na sinjskom aerodromu Piket [str. 21]

SADRŽAJ

TEŠKI IZRAELSKI OKLOP

Tenk Merkava u akciji. Njegova zadnja inačica Merkava Mark IV poslužila je kao osnova za novi teški oklopni transporter [str. 28]

Nakladnik: MINISTARSTVO OBRANE REPUBLIKE HRVATSKE / SAMOSTALNA SLUŽBA ZA ODNOSE S JAVNOŠĆU I IZDAVAŠTVO / ODJEL HRVATSKIH VOJNIH GLASILA I IZDAVAŠTVA

Glavni urednik: Željko Stipanović (zeljko.stipanovic@mohr.hr), Zamjenica glavnog urednika: Vesna Pintarić (vpintar@mohr.hr)

Urednici i novinari: Leida Parlov (leida.parlov@mohr.hr), Domagoj Vlahović (domagoj.vlahovic@gmail.com), Lada Puljizević (ladapuljizevic@yahoo.com), Petra Kostanjšak (petra.kostanjšak@mohr.hr)

Lektura / korektura: Gordana Jelavić (gjelavic50@gmail.com), Andrea Pavlić, Prijevod: Dubravka Marić (dmarić@mohr.hr), Fotograf: Tomislav Brandt, Josip Kopić

Grafička redakcija: Zvonimir Frank (urednik), (zfrank@mohr.hr), Ante Perković, Predrag Belušić, Marketing i financije: Igor Vitanović, tel: 3786-348; fax: 3784-322, Tisk: Znanje d.o.o., Mandićeva 2, Zagreb

Adresa uredništva: Odjel hrvatskih vojnih glasila i izdavaštva, Ilica 256b, 10000 Zagreb, e-mail: hrvojnik@mohr.hr

DOGAĐAJI

OBLJETNICA

Poštujemo vašu žrtvu, ona nas obvezuje... [8]

ESKADRILA BORBENIH AVIONA

Novi piloti željno iščekuju borbenu obuku [16]

ESKADRILA BORBENIH AVIONA

Nova generacija probnih pilota na MiG-ovima [18]

IZLOŽBA

Prvi na svijetu- 150 godina riječkog torpeda [22]

PAMETNI SAT ZA MALU CIJENU

Cijene *gadgets* sve više padaju pa tako za dvjestotinjak kuna možete kupiti nevjerojatno dobre stvari, ako samo malo pratite što se događa i gdje. Primjer dobro uloženog jest novi model pametnog sata tvrtke No.1 koji nosi naziv G5 [str. 51]

MORH I OSRH

OLIMPIJSKE IGRE 2016

Sedmorica pripadnika OSRH - nositelji olimpijskih medalja iz Rija [4]

RAZGOVOR

Marko Bralić, organizacijski voditelj Klape HRM-a "Sveti Juraj" [10]

HRVATSKO VOJNO UČILIŠTE

Moralan i etičan vojnik na čast domovini [13]

MORH I OSRH

Austrijski vojni izaslanik u RH odlikovan Redom hrvatskog trolista [21]
Pismo zahvale iz Republike Češke [21]

VOJNA TEHNIKA

NOVOSTI

Bokser postaje vuk [24]
Otkriven Northropov kandidat [24]
Ruske fregate za Indiju? [25]
Gradnja američkog ESB-a [26]
Prvi TAPV za kanadsku vojsku [26]
Modernije stанице за Global Hawk [27]

SPECIJALNE POSTROJBE

Ključevi za sva vrata [33]

RATNA MORNARICA

Brodovi peruanske mornarice [37]

Naslovnicu snimio Tomislav BRANDT

www.hrvatski-vojnik.hr

U članstvu Europskog udruženja vojnih novinara (EMPA)
Rukopise, fotografije i ostali materijal ne vraćamo. Copyright HRVATSKI VOJNIK, 2016.
Novinarski prilozi objavljeni u Hrvatskom vojniku nisu službeni stav Ministarstva obrane RH.

Pratite nas i na
društvenim mrežama

OLIMPIJSKE IGRE 2016

Foto: Josip Korić

Martin Sinković

Damir Martin

Valent Sinković

SEDMORICA PRIPADNIKA OS NOSITELJI OLIMPIJSKIH MEDALJA IZ

Domagoj VLAHOVIĆ

SRH RIJA

Broj sportaša koji su, zahvaljujući i potpori MORH-a, stigli na Olimpijske igre u Riju de Janeiru i osvojili odličja veći je nego na prethodnim igrama. Sedmorica su se okitila medaljama od njih sedamnaestoro. Fantastičnom, gotovo nestvarnom sedamnaestom mjestu Hrvatske na ljestvici zemalja-osvajača medalja, pripadnici OSRH pridonijeli su s njih pet, što je polovina od svih koje su osvojili sportaši iz Lijepe Naše...

Sigurno najuspješnije, a vjerojatno i najuzbudljivije dvotjedno razdoblje u povijesti hrvatskog sporta zaključeno je prošle nedelje. Olimpijske igre u Riju de Janeiru prikvali su Hrvatsku uz televizijske ekrane i internetske portale, čak i u gluho doba noći, jer hrvatski su sportaši fantastičnim nastupima sebi i svojoj zemlji donijeli čak deset olimpijskih medalja, najvećih priznanja koje sportaš može poželjeti i dobiti. No, vjerojatno je najljepše od svega što su odjednom u prvi plan došli i sportovi koje neoprav-

dano nazivamo "malima": gorljivi nogometni ili košarkaški navijači odjednom su s jednakim žarom počeli pratiti jedriličare, veslače ili trapaše. Svaka čast srebrnim vaterolistima, košarkašima koji su pružili mnogo više od onoga što smo očekivali, ili rukometnašima koji su, iako su ostali bez medalje, dojmljivo svladali oba finalista. No, ovaj kratki rezime posvećen je ljudima koji sportu daju iznimno mnogo, sve što mogu i imaju. Upravo takve sportašice i sportaši već godinama imaju potporu Oružanih snaga.

U uvjerenju da će dostojno promovirati svoju zemlju, OSRH, te zdravi i sportski način života za vojnike i sve mlade ljude, suradnja Ministarstva obrane i Hrvatskog olimpijskog odbora omogućuje im da riješe barem neka egzistencijalna pitanja i time se lakše posvete treninzima i natjecanjima. Sve je počelo 3. rujna 2010., temeljem Sporazuma o suradnji, unapređenju i razvoju športa u Republici Hrvatskoj, kad je skupina sportaša i sportašica postala djelatnim vojnim osobama. S obzirom na to da je Sporazum brzo profunkcionirao, sportaš koji

Foto: HOO

Foto: HOO

Foto: Tomislav BRANDT

OSPOSOBLJAVANJE U POŽEGI

Temeljem Sporazuma o suradnji, unapređenju i razvoju športa u Republici Hrvatskoj od 4. ožujka 2015., vrhunski sportaši uvedeni su u ugovornu pričuvu OSRH.

U sklopu obveza koje moraju ispuniti kako bi postali pripadnici OSRH, tj. ugovorni pričuvnici, vrhunski sportaši moraju proći dragovoljno osposobljavanje. Zasad su u Požegi organizirana dva ciklusa osposobljavanja, prvi početkom 2011. a drugi krajem 2015. godine. Prema modelu koji je primijenjen u zadnjem ciklusu obuka traje osam tjedana u dvije faze. Prva faza obuke provodi se u Središtu za temeljnu obuku u Požegi po programu obuke i ocjenjivanja ročnika vrhunskih sportaša na dragovoljnem vojnom osposobljavanju. Ova faza uključuje prihvat, prilagodbu, prisegu i obuku i traje 17 dana. Druga faza obuhvaća preostalo vrijeme do punih osam tjedana u kojem se vrhunskim sportašima omogućuje sudjelovanje na treninzima i sportskim natjecanjima.

OLIMPIJSKE IGRE 2016

Foto: HOO

ČESTITAMO!

U vrtiću Riječi

su postali pripadnici OSRH brzo su nastavili ili započeli ostvarivati rezultate na svjetskim i evropskim natjecanjima, a vjerujemo i da je njihov novi status imao utjecaj. Ono pravo mjerilo ipak su Olimpijske igre, u Londonu 2012. osvojili su dvije medalje od ukupno šest hrvatskih (tri zlata, jedno srebro, dvije bronce): veslački četverac na parice (Valent Sinković, Martin Sinković, Damir Martin, David Šain) srebro, a tekvandašica Lucija Zaninović broncu. Od ukupno četrnaest pripadnika OSRH na tim igrama još su neki bili blizu odličja, a i sam nastup na OI-u u mnogim se sportovima može ocijeniti velikim uspjehom, jer to je znak da ste u svjetskom vrhu, plasirati se na Igre ponekad je teže od nastupa na njima. Stoga smo u tadašnjem komentarju u Hrvatskom vojniku ustvrdili: London je medaljama i dobrim nastupima sportaša pokazao da suradnja sportaši-MORH-HOO funkcioniра jako dobro.

SEDEMNAEST HRVATSKIH OLIMPIJACA U ODORI

U četiri godine između Rije i Londona, popis imena vrhunskih sportaša koji su pripadnici OSRH doživio je promjene, isto je i s njihovim statusom u Oružanim snagama. Naime, 4. ožujka 2015., potpisana je novi Sporazum o suradnji, unapređenju i razvoju športa u Republici Hrvatskoj kojim su vrhunski sportaši uvedeni u ugovornu pričuvu OSRH. Međutim, broj sportaša koji su, zahvaljujući i potpori MORH-a,

Filip Hrgović

sedamnaestom mjestu Hrvatske na ljestvici zemalja-osvajača medalja pripadnici OSRH pridonijeli s njih pet, što je polovina od svih koje su osvojili sportaši iz Lijepa Naše. Spomenuti veslački četverac na parice čijim smo se srebrom ponosili u Londonu u međuvremenu se razišao, no to im je samo pružilo šansu da u Riju osvoje više medalja. Dominantni u svijetu već dulje vrijeme, braća Sinković su kao dvojac na parice opravdali ulogu favorita i osvojili zlato te time zaslужili nositi hrvatsku zastavu na zatvaranju Igara. S druge strane, Damir Martin u samcu je osvojio srebro u jednom možda i najuz-

budljivijem sportskom fotofinišu na cijelim Igrama, izgubivši zlato za samo nekoliko tisućinki. Želja i snaga koju je pokazao u posljednjoj dionici utrke oduševile su Hrvatsku, pa i svijet, te time pokazale da izraz "srebro zlatnog sjaja" ne treba uvijek biti samo utješna floskula.

Foto: Josip KOPI

Sime Fantela

Foto: Josip KOPI

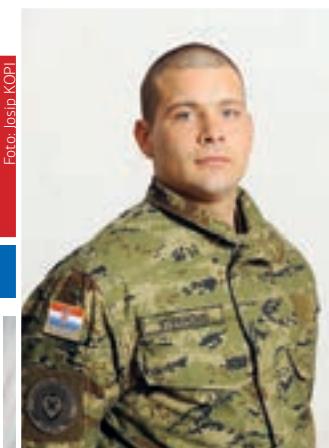
Igor Marenić

Foto: Sailing Energy/WORLD SAILING

Foto: Tomislav BRANDT

Tonči Stipanović

ČESTITAMO!

U vrtima Rije!

Foto: HOO

S velikom nadom da će osvojiti medalju, u Brazil je bio ispraćen i boksač Filip Hrgović. Europski prvak u najatraktivnijoj, superteškoj kategoriji opravdao je povjerenje i donio broncu sa svojih prvih Olimpijskih igara. Mnogi su od njega očekivali i zlato, baš kao i on, što je i najavio u razgovoru za Hrvatski vojnik prije godinu dana. No, zapravo nema razloga za tugu. Prvo, Filipov je potencijal toliki da su njegovi dometi u budućnosti, pa i među profesionalcima, neslućeni. Drugo, Francuz Tony Yoka koji ga je pobijedio u polufinalu, poslje je osvojio zlato i pokazao da je u ovom trenutku spremniji. Treće, sigurno je da svim Filipovim navijačima veliku satisfakciju pruža pomisao na njegovu pobjedu u četvrtfinalu kojom je osigurao medalju. Tad je nokautirao Kubanca Leniera Peru koji je dobivao vrlo snažan sudački "vjetar u leđa". Listu pričuvnika koji su osvojili medalje zaključuju jedriličari. Mnogi su u Hrvatskoj njihove medalje okarakterizirali iznenađujućima, no oni su zapravo već godinama u svjetskom vrhu. I u Londonu su bili vrlo blizu medalja, ali jednostavno je nedostajalo sreće i koncentracije u ključnim trenucima. U Riju je naplaćeno sve, ili gotovo sve. I nije stvar samo u medaljama, nego su upravo jedriličari najviše ti sportaši iz "malih sportova" koji su uspjeli prikovati Hrvate za ekrane kad to nije nitko očekivao, da prate sport za koji dosad nisu ni čuli, a kamoli poznavali pravila. Podsjetimo, Šime Fantela i Igor Marenić osvojili su zlato u klasi 470, a Tonči Stipanović srebro u klasi Laser, nakon što mu je

gotovo sigurno zlato ispalо iz ruku u početku završnog plova. Da zaključimo: pogledamo li broj sportaša-ugovornih pričuvnika koji je nastupio u Riju, a još više broj medalja koje su osvojili, Sporazum MORH-a i HOO-a čini se još čvršćim i opravdanijim nego što je

to bio nakon Londona. Konačno, takvim rješenjima kojima pomažu sportašima te promiču sport i oružane snage, prljegavaju i mnoge druge zemlje, pa i one s bogatijim proračunom i BDP-om koje su nam saveznice u NATO-u. Dakle, nije posrijedi nikakav hrvatski "izum". Dr-

žave jednostavno podržavaju svoje sportaše, smatrajući njih i njihove uspjehe korisnim za cijelokupno društvo. U svakom slučaju, ako se nastavi isti ritam i do Olimpijskih igara u Tokiju 2020., još veća berba medalja za sportaše u kockastom bit će sasvim izvjesna. ■

Foto: Tomislav BRANDT

BEZ MEDALJE, ALI...

Bilo bi potpuno neprimjereno ne spomenuti vojнике-sportaše koji su nastupili u Riju, ali nisu uspjeli osvojiti medalju. Ne zaboravimo, sam je dolazak na Olimpijske igre uspjeh, jer u svim sportskim disciplinama nači će se samo oni najbolji, a uspjeh se cjeni više nego na bilo kojem drugom natjecanju.

- Jedriličar Ivan Kljaković Gašpić, baš kao i u Londonu, u klasi Finn osvojio je peto mjesto. Sve do završnog plova bio je među najozbiljnijim kandidatima za medalju. Njegova kolegica Tina Mihelić u klasi Laser radial bila je 16.

- Hrvat grčko-rimskim stilom Božo Starčević u Rio je otiašao kao prilično nepoznat čak i u vlastitoj zemlji, ali se srčanim nastupima pobrinuo da ga svaki pravi ljubitelj sporta više

Foto: Josip KOPI

Snježana Pejčić

nikad ne zaboravi. Zaslужio je medalju u kategoriji do 75 kg, no od nje su ga odvojile i čudne sudačke odluke.

- Strijelac-trapš Giovanni Čemogoraz nije uspio obraniti zlato iz Londona, nije ušao u finale svoje discipline.

- Za hrvatske tekvondaše ovo nisu bile uspješne Igre, u prvom je kolu natjecanja ispala Lucija Zaninović, baš

kao i Filip Grgić. Slično je prošla i judašica Barbara Matić.

- Gimnastičar Filip Ude nadao se da bi mogao ponoviti uspjeh iz Peking-a 2008., kad je osvojio srebro na konju s hvataljkama. U tome ga je sprječio nesretan pad u samoj završnici vježbe, koju je inače izveo jako dobro.

- Streljačica zračnom puškom Snježana Pejčić u disciplini 10 m ušla je u finale i bila sedma što je bila vrlo dobra najava za njezinu udarnu disciplinu, trostav na 50 m. Međutim, iako svjetska rekorderka na kraju nije uspjela ući u finale.

- Atletičarka Ana Šimić u skoku uvis nije prošla kvalifikacije.

OBLJETNICA

"Hvala vam na svemu što ste pretrpjeli samo zato što ste branili, što ste voljeli jedinu domovinu Hrvatsku," rekao je ministar obrane Josip Buljević na obilježavanju 24. obljetnice velike razmjene zarobljenih hrvatskih branitelja u Nemetinu...

POŠTUJEMO VAŠU ŽRTVU, ONA NAS OBVEZUJE...

U Vukovaru i Nemetinu u organizaciji Hrvatskog društva srpskih koncentracijskih logora 14. kolovoza obilježen je Dan sjećanja na zatočenike neprijateljskih logora tijekom Domovinskog rata. Naime, prije 24 godine upravo je u Nemetinu, koji se nalazio na tadašnjoj crti razgraničenja koju je nadzirao Unprofor, provedena posljednja velika razmjena zatočenika srpskih koncentracijskih logora na način "svi za sve". Na slobodni hrvatski teritorij pušteno je tada prema službenim podacima 714 logoraša, većinom zarobljenih nakon slamanja herojske obrane Vukovara. Događaj je tada među malobrojnim novinarima pratila i ekipa Hrvatskog vojnika, uputivši se na razmjenu u koloni autobusa koji su u pratinji Vojne policije krenuli pre-

ma Slavoniji. U istoj su se koloni nalazili i hrvatski liječnici, psiholozi, djelatnici Crvenog križa ali i neprijateljski vojnici. Oni su trebali biti zamijenjeni sa zarobljenim hrvatskim vojnicima, no kako se poslije ispostavilo gotovo je trećina odbila prijeći na suprotnu, "sviju" stranu. Kao i mnogo puta do tada pregovori s neprijateljskom stranom nisu tekli glatko ni brzo, čak u jednom trenutku dolazi i do njihova prekida, no višesatna je neizvjesnost ipak naposljetku okončana i razmjena je održana. Prema članku tada objavljenom u našem časopisu, kad je kolona s hrvatskim vojnicima napokon ušla u vidokrug polako se približavajući, prolomio se pljesak oduševljenja pomiješan sa suzama

radosti. Još ne vjerujući u ono što se upravo događa, pomalo zbumjeni, nesigurni, i tek djelomice svjesni potpuno nove stvarnosti u koju upravo koračaju, hrvatski su vojnici izlazili iz neprijateljskih autobusa, koji su ih upravo dovezli, ostavljajući iza sebe sav onaj strah, patnju, neizvjesnost, bol... i pognutih glava posljednji put, žurno ulazili u hrvatske autobuse koji će ih napokon odvesti u toliko željenu slobodu. Stisak ruke, zagrljaj i topla riječ polako su ih vraćale u novu realnost, jer samo koji trenutak ranije po njihovim su izmučenim tijelima još pljuštale batine i udarci. Još nesvesne novih okolnosti djelatnici Crvenog križa dijele im cigarete, sokove,

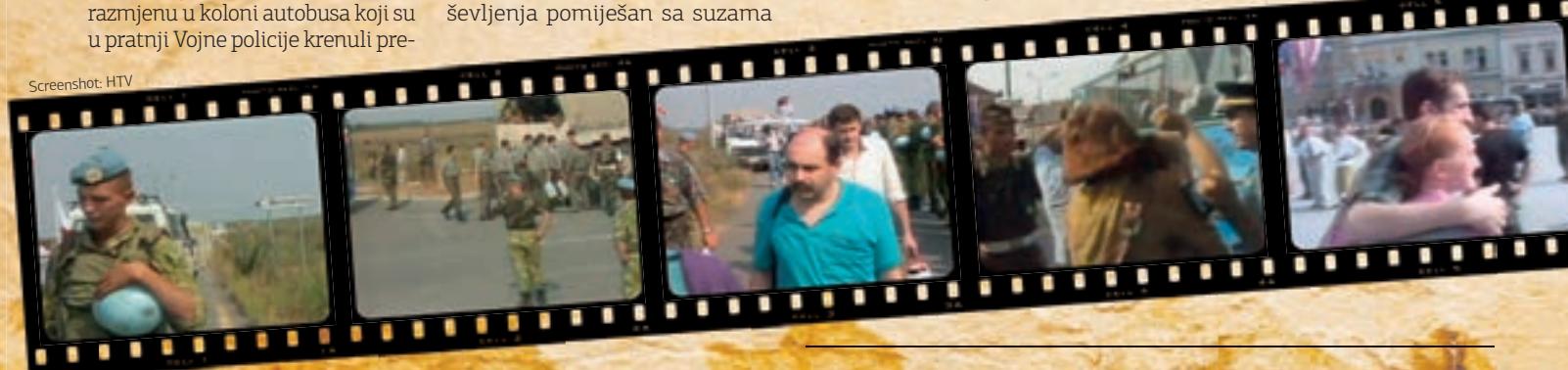
sendviče... a potom kolona kreće prema Osijeku.

Glavni osječki trg priredio im je doček kakav se ne pamti. Svaki novi autobus koji je pristizao na trg izazvao bi prolom nove radosti i olakšanja, svaki izlazak iz autobusa novi krik, suze i zagrljaje.

NEIZVJESNOST DO POSLJEDNJEG TRENUTKA

Među hrvatskim vojnicima na prepun i razdragan osječki trg izišao je tada i Mihael, pripadnik legendarnih Tigrova. Okružen mnoštvom, zbumjen i još u nevjericu rukom je morao pridržavati hlače koje su uporno padale s mršavih bokova. Tad mu prilazi

Screenshot: HTV

SRETAN RATNI DAN

Ekspres Hrvatskog vojnika - bio je nazivac na manifestiranju u Nemetu u 18. kolovozu

Novinarska ekipa Hrvatskog vojnika pratila je razmjenu '92. u Nemetu.
Tekst je objavljen u jednom od prvih brojeva časopisa

ULOGA HV U RAZMJENAMA

R

Današnji dan je u povijesti Hrvatske i svijeta dobio posebnu značajku. Dan je kada su hrvatski branitelji po prvi put u povijesti ušli u nemetski grad Nemetin, u kojem su u drugom svjetskom ratu učinili stravu i smrtnost tisućama civila i vojnika. Dan je kada su hrvatski branitelji po prvi put u povijesti ušli u nemetski grad Nemetin, u kojem su u drugom svjetskom ratu učinili stravu i smrtnost tisućama civila i vojnika.

Hrvatski vojnici

18. 7. 92. Nemetin, 1992.

razdragani stariji gospodin, skida svoj remen i pomaže mu ih pričvrstiti, grli ga i vodi do stola s hranom. On i ratni mu kolega Branko zarobljeni su u Bršadinu. Taman je napunio 22 godine. Njegovih četrnaest predugih mjeseci u zarobljeništvu teško se može ukratko prepričati. U sjećanju mu je dubok urezan taj sparni lipanj 91' kad ga odvode u zloglasnu vukovarsku vojarnu na Sajmištu i uporno ponavljanje "moje je pravo i dužnost bila braniti svoju napadnutu zemlju". Ovakav odlučan stav priskrbljuje mu vojni zatvor u Sarajevu i četiri mjeseca izolirane mračne samice, izgladnjivanje, stalna ispitivanja i psihičko i fizičko maltretiranje. Samicu je zamijenila čelija, a ispitivanja i batine nastavili se izmjenjivati bez nekog povoda i razloga. Kad je ratni vihor zahvatio Sarajevo, prebacuju ga iduća četiri mjeseca u niški vojni zatvor. Potom, još ne znajući, zadnje dane svog za-

robljeništva provodi u Beogradu. Metode uvijek iste, brutalne, nejudske. Ondje se tih dana među zarobljenim hrvatskim vojnicima potiho proširila priča kako bi uskoro trebalo doći do razmjene. Noć prije odlaska na razmjenu, Mihael i ratni suborac s kojim je zarobljen prolaze još jedno, vjeruje tada posljednje brutalno fizičko iziviljavanje. Sad je bilo sigurno da se nešto veliko sprema. Ujutro su ih potrpali u autobuse, no kamo ih voze, još uvijek nisu znali, a batiranje se nastavilo. Bio je to pakao koji je trajao satima, autobusi su se stalno zaustavljali, a neizvjesnost rasla iz sekunde u sekundu. Pognute glave, skvrčen i ukočen na podu autobrašuna pokušavajući koliko-toliko spremno dočekati iznenadne udarce puškom ili teškim vojničkim čizmama i Mihael se nadao kako ovom hororu mora doći kraj... I došao je u Nemetinu... nakon dugih četrnaest mjeseci... Kasno navečer tog 14. kolovoza

i on i dio njegovih suboraca i supatnika iz Osijeka kreće prema Zagrebu, no ovaj se put iz autobrašuna orila pjesma...

HRVATSKA NIJE OSVAJALA TUĐE, SAMO JE BRANILA SVOJE

Zarobljenička priča mладог prijatelja Tigrova tek je jedna od mnogih. Svaka priča, istina, sjećanja koji su se tada mogli čuti u autobrašunu bili su slični, a opet sa svim drugačiji, posebni, teški. No za njih, bila je to napolsjetku priča sa sretnjim završetkom. Mnogi je nisu mogli ispričati. Ipak, njihovi izgubljeni životi, patnje i stradanja u neprijateljskim logorima ne smiju biti zaboravljeni.

Poruka je to i ministra obrane Josipa Buljevića s obilježavanja Dana sjećanja na zatočenike neprijateljskih logora, dana u Vukovaru. "Dan slobode, dan ponovnog rođenja, kako ga često opisujete vi, koji ste prošli kroz nezamislive

Vesna PINTARIĆ, snimio Josip KOPI

patnje srpskih koncentracijskih logora, mučilišta, nisu doživjeli brojni naši branitelji, brojni civilni i nestali. Oni su i na današnji dan prisutni u našim mislima i našim molitvama. Bili ste suočeni s nevjerojatnim zlom, u logorima koje ni današnja politička elita zemlje koja je pokrenula projekt uništenja svega hrvatskog, ne priznaje da su postojali. Trebali bi, jer suočavanje s mračnim stranicama takvog zločinačkog djelovanja otvara prostor za katarzu. Postoji naša trajna obveza pronaći svaku nestalu žrtvu Domovinskog rata. Hrvatska nije osvajala tuđe, samo je branila svoje. Za to se nikome i nikada nećemo ispričavati! Hvala vam na svemu što ste pretrpjeli samo zato što ste branili, što ste voljeli jedinu domovinu Hrvatsku," rekao je ministar Buljević napomenuvši kako je vrijeme da se srpske političke elite suoče s tim da su logori postojali i da je Srbija izvršila agresiju na Hrvatsku, te da se u skladu s tim moramo ponašati. Prema riječima predsjednika Hrvatskog društva srpskih koncentracijskih logora Danijela Rehaka na području Srbije i u okupiranim dijelovima postojalo je 70-ak logora. Od 30-ak tisuća logoraša taj status ostvarilo je nešto manje od 8000 osoba koje je popisao Međunarodni Crveni križ i to je velik problem koji do danas nije riješen. Logor na Ovčari gdje je bilo zatočeno oko 4000 osoba i ubijeno njih 260 također nije priznat. ■

RAZGOVOR

Nastup u Lourdesu pamtit ću cijeli život: 30 000 ljudi iz 40 zemalja, glazbenici i orkestri, sjajna atmosfera. Najavili su nas i mi smo izišli i zapjevali prvu pjesmu, a cappella. Svi su utihнуli i slušali našu izvedbu. Nakon nastupa pljesak, oduševljenje i euforija. Od tog se trenutka stvorila realna potreba za postojanjem takvog vokalnog sastava koji bi predstavljao Hrvatsku vojsku...

Ove godine Klapa HRM-a "Sveti Juraj" slavi svoj 15. rođendan s dva velika koncerta – u Kaštelima i u Zagrebu. Tom smo prigodom razgovarali s Markom Bralićem, organizacijskim voditeljem Klape. Opisao nam je razvojni put, od same ideje do vokalnog sastava koji je danas originalan simbol OSRH prepoznatljiv diljem svijeta.

Kada i kako se rodila ideja o klapi Hrvatske vojske?

Prošlo je više od 15 godina od prvog javnog nastupa Klape HRM-a "Sveti Juraj", i to u Lourdesu u bazilici Pija X. Naš je prvi nastup bio 18. svibnja 2001., a okupili smo se na ideju pokojnog monsinjora Josipa Šantića, prvog generalnog vikara Vojnog ordinarijata u RH. Njegova je ideja bila predstavljanje Klape kao autohtonog predstavnika Hrvatske vojske i hrvatskog naroda pred velikim auditorijem u Lourdesu na međunarodnom susretu vojski svijeta.

Kako je sve počelo?

Monsinjor Šantić je došao u Žrnovnicu i iznio tu ideju mojem tadašnjem

**Marko BRALIĆ,
organizacijski
voditelj Klape
HRM-a "Sveti Juraj"**

ORIGINALAN VOKAL PREPOZNATI

Petra KOSTANJŠAK, fotoarhiva HVGI-ja

Od prve postave do danas

U samom početku nastupali su Hrvoslav Kužić, prvi tenor, zatim Damir Podrug i ja kao drugi tenor, Domagoj Kužić i Mislav Hodžić bariton, a bas Goran Bralić i Ignacio Tranfić. Iz Klape su otišli Podrug, Kužić i Mislav Hodžić, danas zaređeni svećenik, ali svi oni i dalje prate naš rad i podržavaju nas. U drugoj postavi, od 2002. i 2003., pridružili su nam se Ivica Kuzmanić, Darko Tranfić, Bruno Andrić, Domagoj Žanić i Jakov Šegvić. U početku nismo imali dugotrajnu viziju, ali svi su nam govorili da je fenomenalno to što radimo. Mons. Josip Šantić, biskup Juraj Jezerinac, generali i admirali, vaši kolege novinari, bili su nam velika podrška. Željko Stipanović je tada pratilo dogadanja u Hrvatskom vojniku i vojnim glasilima, prisać nam je i rekao da je to što radimo jako dobro te da razmislimo o snimanju CD-a. Shvatio sam da se oko nas počeo dogadati šušur. Težili smo u Klapu uestvi ljudi koji će odgovarati ideji onoga što želimo biti - klapa koja ima domoljubni repertoar, duhovnu tematiku, od prepoznatljive izvorne klapske pjesme do modernijih pop-obrada. Na kraju se isprofilirala skupina od devet ljudi koja je konstantna uz vodstvo umjetničkog voditelja klape Marija Božića.

zapovjedniku pukovniku Vinku Barbariću. Nakon toga zapovjednik me pozvao jer je svima bilo poznato da sam član vokalista Salone, gdje mi je maestro i odgojitelj bio pokojni Ljubo Stipić-Delmata, a raditi s takvom veličinom zaista je privilegij. Susreo sam se s monsinjorom Šantićem i kad sam mu rekao da također pjevam u crkvenom zboru i pučkim pjevačima, oduševio se i pitao me bi li okupio klapu s kojim bi predstavljao Hrvatsku u Lourdesu.

NI SASTAV OSRH JIV DILJEM SVIJETA

RAZGOVOR

Kako je izgledao vaš prvi nastup u Lourdesu, nakon kojeg se sve pokrenulo?

Bio sam počašćen, ali znao sam da neće biti lako. Okupio sam prijatelje i kolege s kojima pjevam niž godina i pripremili smo stvarno dobar program za Lourdes. No, tada nismo imali viziju da su to začeci Klape. Nastup u Lourdesu pamtit će čitav život: 30 000 ljudi iz 40 zemalja, glazbenici i orkestri, sjajna atmosfera. Najavili su nas i mi smo izišli i zapjevali prvu pjesmu, a capella. Svi su utihнуli i slušali našu izvedbu. Nakon nastupa, pljesak i oduševljenje, euforija, a kad smo na kraju sišli s pozornice, svi su nam prilazili i čestitali. Od tog se trenutka stvorila realna potreba za postojanjem takvog vokalnog sastava koji bi predstavljao Hrvatsku vojsku.

Koji su vam se nastupi najdoblje urezali u sjećanje?

Najdobjljivija je svakako noć svijeta u Lourdesu jer je to ambijent gdje se osjeća dodir neba sa zemljom, što nas posebno inspirira i siguran sam da nigdje ne pjevamo toliko uvjerljivo kao onđe. Naravno tu su i brojni koncerti poput onog na Poljudu, gdje izvedba naših uspješnica kao što su Ruža crvena, Bura i druge, kod ljudi stvara euforiju. Predivan je osjećaj kad s vama pjeva 15 000 ljudi. Zatim tu je koncert u Ljubljani

Kineska turneja

U Kini smo se doista osjećali kao Rolling Stonesi - od gostoprimestva, smještaja do tretmana koji smo imali. Bili smo gosti kineske vojske te smo održali koncert na ratnom brodu Putian, koji je nama u čast uplovio u ratnu luku Šangaj. Nikad neću zaboraviti transparent na kineskom i hrvatskom koji nas je dočekao - Pozdrav Klapi HRM-a u Kini! Taj je brod nosač helikoptera i mi smo održali nezaboravan koncert u hangaru, a s nama su nastupili i kineski vojni umjetnici. Imali smo veliki koncert i u Zapovjedništvu kineske ratne mornarice. Oni su u našem pjevanju prepoznali ono izvorno i željeli su to pokazati svojim vojnicima. Sigurno se pitate kako su nas razumjeli? Uoči našeg dolaska tražili su da prevedemo sve pjesme na engleski i pošaljemo im pa se, dok smo mi pjevali, na velikim monitorima projicirao tekst prijevoda na kineski.

ispred 20 000, a moram spomenuti veliki klapski koncert u Domu sportova u Zagrebu, velike koncerte u Varaždinu, Čakovcu, Dubrovniku, u Slavoniji. Neizostavne su i dvije naše velike turneje, američka i kineska.

Kako nastaju pjesme i koje biste možda izdvojili kao vama najdraže?

Imamo svoje autorske pjesme i obrade uspješnica na klapski način. Prvotno smo krenuli s obradama putem Ruže crvene, koja je primjerice nakon klapske obrade postala vrlo popularna u cijeloj Hrvatskoj i šire. Nekoliko pjesama mi je iznimno draga jer ih vežem uz najraniju fazu

smijem zaboraviti klape - Intrade, Kambi, Maslina, zatim Kvartet Gubec, ali imamo toliko glazbenih prijatelja da ih je zbilja teško sve spomenuti. Moram istaknuti da često sudjelujemo u humanitarnim koncertima i uvijek se odazovemo ako možemo.

Kako je prošao koncert u povodu 15 godina?

Iznimno mi je draga da je naš slavljenički koncert održan u Kaštelima i to u sklopu festivala Večeri dalmatinske pisme na koji smo u samim počecima dolazili i imali potrebu dokazati se klapskoj sceni i sugrađanima. Drago nam je da smo održali prekrasan koncert s Tamburaškim orkestrom HRT-a i maestrom Sinišom Leopoldom, s kojima imamo izvrsnu suradnju svih ovih godina, a vidimo veliku simboliku u spoju tamburice i klape kao dva hrvatska nacionalna brela, kao spoj sjevera i juga.

Rekli ste nam da imate poduzi popis zahvala za kraj...

Da, i opet teško da će moći baš sve spomenuti, ali želim reći velika hvala svima koji su nas podržavali 15 godina, posebno u sustavu MORH-a i OSRH, i koji su prepoznali vrijednost u onim prvim trenucima kad to i nije bilo jednostavno. Iskrena hvala pokojnom monsinoru Šantiću koji je zaista vjerovao u nas. Hvala svima koji su bili i jesu u vertikali zapovijedanja - svim načelnicima, ministrima i suradnicima, generalima, admiralima, ljudima u Voјnom ordinarijatu. Također, velika hvala Samostalnoj službi za odnose s javnošću i izdavaštvo odnosno s Hrvatskim vojnim glasilima.

S kim je sve Klapa dosad suradivala i danas surađuje?

Klapa djeluje kao vokalna sekcija u sklopu Orkestra OSRH pod zapovjedništvom pukovnika Miroslava Vukovojca-Dugana koji također razumije Klape. Klape je dobro sinkronizirana sa Simfonijskim puhačkim i Jazz-orkiestrom kao i s Orkestrom HRM-a. Svima njima zahvalan sam na dobroj suradnji. Tu su i drugi eminentni glazbenici s kojima smo nastupili: Đani Stipanićev, pokojni Vinko Coce, Đani Maršan, Krinoslav Kićo Slabinac, Sandra Bagarić, Petar Grašo, Tezena Kesovija i brojni drugi. Ne

Najava velikog koncerta u Lisinskom

Drugi veliki slavljenički koncert pripremamo 12. listopada u Lisinskom jer Zagrebu i svim ljudima ovdje dugujemo takav koncert. Svečanim koncertom s Orkestrom HRM-a proslavit ćemo 15 godina Klape u gradu za koji nas veže iskreno prijateljstvo, poznanstva i velik broj naših aktivnosti. Željeli bismo da koncert bude humanitarni i da se sredstva doniraju za dječju bolnicu u Bistri. Početkom jeseni trebao bi izići CD-lice koncerta iz Kaštela, u izdanju Scardone iz Zagreba, a CD će biti retrospektiva onog najboljeg u naših 15 godina.

Leida PARLOV, snimio Tomislav BRANDT, fotoarhiva HVU-a

HRVATSKO VOJNO UČILIŠTE

MORALAN I ETIČAN VOJNIK NA ČAST DOMOVINI

VOJNICI, DOČASNICI I ČASNICI ČESTO SE U OBAVLJANJU ZADAĆA SUSREĆU S RAZLIČITIM MORALNIM DVOJBAMA I DONIJETI ISPRAVNU ODLUKU ETIČKI I RELIGIJSKI OPRAVDANU TE MORALNO NEUPITNU NIJE UVIJEK LAKO. STOGA SE VOJNA ETIKA I RELIGIJSKA KULTURA IZUČAVA NA GOTOVU SVIM RAZINAMA VOJNE IZOBRAZBE KAO I NA VOJNIM STUDIJIMA HRVATSKOG VOJNOG UČILIŠTA...

Na nedavnom natjecanju mladih znanstvenika u Češkoj u Brnu dvoje naših kadeta Josip Oluić i Ivana Tolnaj osvojili su drugo i treće mjesto za radove iz područja vojne etike. Upravo je to bio povod za predstavljanje predmeta Vojna etika i religijska kultura za koji polaznici izobrazbe i vojnih studija na Hrvatskom vojnog učilištu pokazuju veliko zanimanje.

Vojna etika i religijska kultura predmet je unutar Katedre upravljanja i vođenja. Izučava se na gotovo svim razinama vojne izobrazbe kao i na vojnim studijima Hrvatskog vojnog učilišta.

U sklopu ovog predmeta obrađuju se dva važna postulata koja bi trebale biti imperativ djelovanja pripadnika oružanih snaga svake

zemlje - etičko djelovanje te poštivanje i uvažavanje vjerskih i kulturoloških različitosti tijekom obavljanja zadaća u domovini ili u međunarodnom okruženju. To su dva važna segmenta o kojima ovisi legitimitet i uspješno, časno, moralno i savjesno obavljanje zadaće. Iako postoje točno definirana pravila ponašanja, zakoni i propisi,

vojnici, dočasnići i časnici često se kod obavljanja zadaća susreću s različitim moralnim dvojbama i donijeti ispravnu odluku nije uviјek lako. Potrebno je uložiti puno napora kako bi se obučilo etične, moralne i pravedne vojnike i zapovjednike. Brojni su problemi s kojima se susreću ili će se susretati u obavljanju zadaća, a svako vrijeme

HRVATSKO VOJNO UČILIŠTE

U sklopu religijske kulture polaznici izobrazbe na HVU-u upoznaju se sa sličnostima i različitostima monoteističkih religija kako bi ih poštivali i uvažavali

U sklopu predmeta Vojna etika i religijska kultura obraduju se dva važna postulata koja bi trebala biti imperativ djelovanja pripadnika oružanih snaga svake zemlje - etičko djelovanje te poštivanje i uvažavanje vjerskih i kulturnoških različitosti tijekom obavljanja zadaća u domovini ili u međunarodnom okruženju, pojašnjava pukovnica Mira Žutić nastavnica Vojne etike i religijske kulture na HVU-u

nosi sa sobom nove prijetnje i nove sigurnosne izazove zato i teme koje se obrađuju u ovom predmetu moraju biti aktualne.

ZNAČAJ VOJNE ETIKE

"Danas smo svjedoci da su se sigurnosni izazovi u odnosu na ne tako davnju prošlost bitno promjenili. Pripadnici naših Oružanih snaga moraju se obučiti kako se suočiti s njima svjesni u svakom trenutku da se moraju ponašati moralno i na čast svojoj domovini. Upravo tu do punog izražaja dolazi značaj vojne etike koja, među ostalim, služi geostrateškim i vojnim interesima na terenu te također povećava legitimnost akcije," kazala nam je pukovnica Mira Žutić nastavnica Vojne etike i religijske kulture na Hrvatskom vojnom učilištu s kojom smo razgovarali o važnosti vojne etike i religijske kulture u vojnom pozivu. Kad je o vojnoj etici riječ, etička pravila ponašanja pripadnika OS-a bilo koje zemlje moraju biti imperativna kako bi se vojnicima omogućilo korektno izvršavanje zadaće. Postrojba svojim lošim ponašanjem na terenu može dovesti u pitanje legitimnost same misije i narušiti ugled svoje zemlje. Dvojbene su situacije vrlo česte

u obavljanju vojničkog posla pa nije lako donijeti ispravnu odluku, etički i religijski opravdanu te moralno neupitnu. Svako doba nosi sa sobom drukčije prijetnje i sigurnosne izazove. "Potrebno je pripremiti vojниke, dočasnike i časnike kako bi mogli vladati novim krizama i izazovima s kojima se nisu prije susretali. Iako pravila i pravo oružanih sukoba postoje, svjedoci smo da se u sukobima nažalost ta pravila krše. Moderni ratovi nose u sebi velike promjene i krize u kojima se lako mogu izgubiti moralni obziri bez obzira na profesionalizam. Novi sukobi stvaraju nove forme ratovanja koji se ne mogu riješiti bez dobrog moralnog temelja kod vojnika," kazala je pukovnica Mira Žutić.

Etika je znanost koja proučava moral te pokušava naći razliku između onoga što je dobro, a što loše. To znači da određuje skup pravila i načela prema kojim se postupci mogu karakterizirati kao dobiti ili loši te je alat koji nas uči kako odabratи ono što je dobro u određenim etičkim dvojbama, odnosno situacijama u kojima dolazi do sukoba vrijednosti.

U sklopu predmeta budući se časnici uče kako iskazati vlastiti

odnos prema različitim ljudskim djelovanjima, kako se suočiti sa situacijama koje uključuju moralne dvojbe i konflikte te ih podučava kako impulzivna rješenja zamjeniti racionalnim shvaćanjem. Predmetom se razvija senzibilitet za poštovanje temeljnih vrijednosti: ljudskog dostojanstva, različitosti, slobode, tolerancije i pravičnosti.

"Ako moja zemlja sudjeluje u nekoj misiji, kao pripadnik OSRH moram djelovati etički za dobrobit i čast svoje zemlje. Etika vojnika temelj je efikasnosti misije. Dugoročno se uspjeh ne može ostvariti bez etičkog temelja," kaže pukovnica Žutić te napominje kako vojni vođa treba vojnu etiku živjeti. "Svi pripadnici oružanih snaga moraju imati temeljna znanja iz vojne etike kako bi svaki pojedinačno mogao donositi odluke vezane za etička pitanja i dvojbe. Vođa se u skladu s etikom mora razvijati i to prenositi na svoje podređene. Vojnici i zapovjednici moraju biti svjesni da i najmanjim neetičnim ponašanjem ili tolerancijom takvog ponašanja ruše ugled vojne organizacije prema javnosti unutar zemlje te ruše ugled zemlje ako djeluju neetično diljem svijeta," ističe.

Ne zaboravlja napomenuti i da se etičnost najprije crpi iz odgoja, a potom etička znanja nadograđuju tijekom školovanja. Pripadnici OSRH u svakoj međunarodnoj misiji u kojoj sudjeluju svojim postupcima stvaraju sliku o svojim oružanim snagama i zemlji iz koje dolaze. "Odstupanja od etičkih pravila," napominje pukovnica Žutić, "među brojnim negativnim posljedicama koje može prouzročiti, stvarat će i lošu sliku u javnosti o pripadnicima oružanih snaga."

Koliko je važna vojna etika govori i podatak da danas postoji europski institut koji se bavi europskom vojnom etikom (www.euroisme.eu) u kojem postoje inicijative o stvaranju zajedničke europske vojne etike za sve zemlje članice EU-a.

RELGIJSKA KULTURA

Drugi važan dio ovog predmeta jest religijska kultura u sklopu kojeg se polaznici upoznaju s kulturnim i običajnim aspektima određenih religija te nužnosti poštivanja različitosti i drugih religija. Upravo polaznici koji su sudjelovali u međunarodnim misijama najbolje svjedoče koliko su ih predavanja iz religijske kulture obučila i pripremila na susret s drugom kulturom

te pomogla u obavljanju njihovih zadaća. "Vojnici, dočasnici i časnici u međunarodnim misijama trebaju se upoznati s osnovnim kulturnim i običajnim aspektima određenih religija. Nadalje, pripadnici OSRH koji sudjeluju u međunarodnim misijama ili rade u NATO-ovim zapovjedništvima i sami su dio multikonfesionalnog i multikulturalnog konteksta koji bi trebali upoznati prije samog odlaska na zadaću," kaže pukovnica Žutić. U sklopu predmeta Vojna etika i religijska kultura, ovisno o kojoj je razini izobrazbe riječ, obrađuju se teme vezane uz vojnu etiku i etičke vrijednosti, vojničke vrline, vojnu etiku u procesu donošenja odluka.... Neke od tema jesu i tolerancija i diskriminacija u vojnom okružju, poštivanje života u vojnim operacijama, rat i mir u etičkoj prosudbi: ideja mira i rata u zapadnoj kulturi i filozofiji, mir u sjeni rata te aktualno stanje u svijetu, kulturološke razlike i moral...

IZVRSNA SURADNJA S RELIGIJSKIM ZAJEDNICAMA U RH

U sklopu religijske kulture polaznici izobrazbe na HVU-u upoznaju se sa sličnostima i različitostima monoteističkih religija i to kako bi

ih se poštovalo i uvažavalo. Neke su od tema multikulturalna osjetljivost, odnos sekularnog i religijskog u zapadnom svijetu, izazovi religija u modernom ratovanju, međureligijski dijalog kao doprinos miru i druge. Prema riječima pukovnice Žutić ostvarena je izvrsna suradnja s Katoličkom crkvom, Makedonskom pravoslavnom crkvom, Židovskom zajednicom Beth Israel i Islamskom zajednicom u RH. Teme iz islama, judaizma, pravoslavlja, katoličanstva predaju vanjski gosti predavači, prof. dr. sc. Gordan Črpić, prodekan za nastavu na Katoličkom sveučilištu u Zagrebu, prof. dr. sc. Nikola Stanković s Filozofskog fakulteta Družbe Isusove u Zagrebu, mr. sc. Damir Stojić, kapelan crkve Sv. Mati Slobode, prototjednik Kirko Velinski, makedonski pravoslavni svećenik, dr. sc. Kotel da Don, glavni rabin židovske vjerske zajednice Beth Israel i zamjenik muftije Mevludi efendija Arsani iz Islamske zajednice u RH. "Predavanja su", govori nam pukovnica Žutić, "jako dobro prihvaćena. Polaznici su svjesni da ne znaju dovoljno o drugim religijama te da im je to vrlo korisno čuti za obavljanje zadaća kao i za opću kulturu. Aktivno sudjeluju na predavanjima. Zabranjenih pitanja nema."

Nastava iz ovog predmeta vrlo je dinamična i provodi se putem predavanja, rasprava i radionica. Polaznici aktivno sudjeluju na nastavi dajući na taj način svoj doprinos posebice svjedočeći svojim iskustvima iz Domovinskog rata kao i iz međunarodnih misija. "Kroz pozitivne primjere iz Domovinskog rata uče se vojne vrijednosti, obrađuju se uzori i heroji Domovinskog rata. Na taj se način potiče domoljublje kod mlađih pripadnika OSRH. Raščlanjuju se moralne dvojbe kroz studije slučaja. Promišlja se o donošenju odluka u dvojbenim situacijama kad se legalno i moralno ne podudara. Gosti predavači drže predavanja iz islama, judaizma, pravoslavlja tako da približe polaznicima svoju kulturu i izazove koje te religije proživljavaju. U sklopu nastave organiziraju se i posjeti vjerskim ustanovama u Zagrebu: džamiji, sinagogi i katedrali," pojašnjava pukovnica Žutić. Dodaje i kako je, kad je riječ o sudjelovanju pripadnika OSRH u međunarodnim operacijama UN-a, EU-a ili NATO-a, potrebno da zadaće obavljaju prema etičkim pravilima uvažavajući i poštivajući različitosti jer će, među ostalim, na taj način dobiti legitimitet na terenu, kod

stanovništva. Drugim riječima etičnošću će vojnik osvojiti "srca i duše" stanovništva na čijem je teritoriju."

Pukovnica Žutić zadovoljna je interesom koji polaznici vojne izobrazbe i studija pokazuju za ovu temu. Od tri rada s kojima su kadeti HVU-a sudjelovali na Konferenciji mlađih vojnih znanstvenika koja je nedavno održana u Češkoj dva su bila iz područja vojne etike, a osvojili su drugo i treće mjesto. Rad kadeta Josipa Olujića koji je osvojio drugo mjesto bio je vezan uz Moralne dvojbe i ulogu morala pri donošenju odluka, a kadetkinja Ivana Tolnaj treće je mjesto osvojila s radom na temu Etika u vojnem vođenju. "Trebatmo biti ponosni na našu mladost, na budućnost OSRH. Sam izbor područja iz kojeg su pisali radove govori o tome kako su svjesni kako je vojna etika važna u upravljanju i vođenju. Odlučivanje u vojsci, posebice u kriznim situacijama može se održati na pitanje života i smrti, na nečije obitelji i djecu, stoga je ispravno ponašanje i djelovanje iznimno važno u vojnem pozivu," kazala je pukovnica Mira Žutić te na kraju poželjela da svaki pripadnik OSRH nakon krize, rata, misije, zadaće može reći: "Moja je savjest čista." ■

Budući se časnici obučavaju kako iskazati vlastiti odnos prema različitim ljudskim djelovanjima, kako se suočiti sa situacijama koje uključuju moralne dvojbe i konflikte te kako impulzivna rješenja zamjeniti racionalnim shvaćanjem. Razvija se njihov senzibilitet za poštivanje temeljnih vrijednosti: ljudskog dostojanstva, različitosti, slobode, tolerancije i pravičnosti. To je iznimno važno tijekom obavljanja zadaća u međunarodnim misijama

ESKADRILA BORBENIH AVIONA

Zahvala instruktorima na iznimnom trudu

Angažman nastavnika bio je bez presedana. Obojica su dugo u Zadru radili kao nastavnici letenja i smatraju da je angažman nastavnika bio glavni temelj za uspješno završenu obuku. "Naši nastavnici letenja ovdje u Eskadrili te naravno i oni prije njih, pružili su pravo mentorstvo, a usudio bih se reći i prijateljstvo, u kojem su bili dostupni 24 sata na dan. Često se događalo da ih zovu kasno uvečer da bi pojasnili neki pojам u radu, pomogli u pripremama prije leta ili u analizama nakon leta. To je jedna predanost, nesebičnost te dijeljenje znanja, ali i razumijevanja naših problema u svladavanju poteškoća. Bez njihova angažmana ovo bi bilo teško ostvarivo, i zato, prije svega, njima kapa dolje. To je također jedan od aspekata prisutan u svim letovima i daljnjem radu – silna želja da ne razočaraš nastavnike jer su u nas uložili toliko puno truda," zaključuju novi piloti na avionu MiG-21.

NOVI PILOTI IŠČEKUJU BORBU

Satnici Ivan Lukanić i Nino Gaković završili su 1. stupanj letačke obuke i time stekli treću kategoriju spremnosti (AlII) na borbenom avionu MiG-21. Zadnji let preobuke bio je nadzvučni let, koji je istodobno bio uzbudjenje, ali i neka vrsta olakšanja jer su njime stigli do kraja jedne faze. Sad je pred ovim mlađim pilotima novi izazov koji željno iščekuju - obuka za borbe zadaće na avionima MiG-21..

Satnik Nino Gaković pilot je u prvom letačkom vodu Eskadrile borbenih aviona HRZ-a i PZO-a, rodom iz Novog Travnika. Svoje školovanje u OSRH počinje 2001., a diplomirao je 2006., kao pripadnik 10. naraštaja vojnih pilota. Satnik Ivan Lukanić, rodom iz Zagreba, pilot je u trećem letačkom vodu EBA-a. Školovanje je počeo 1998., diplomirao 2003. kao pripadnik 7. naraštaja vojnih pilota. Oni su završili 1. stupanj letačke obuke i time stekli treću kategoriju spremnosti (AlII) na borbenom avionu MiG-21.

Zadnji let ove preobuke bio je nadzvučni let, koji je istodobno bio uzbudjenje, ali i neka vrsta olakšanja jer su njime stigli do kraja jedne faze. Sad je pred ovim mlađim pilotima novi izazov koji željno iščekuju - obuka za

borbe zadaće na avionima MiG-21. Inače, prethodno su obojica pilota radila u Zadru kao nastavnici leterija, a posljednjih su godinu dana u Zagrebu na preobuci za avion MiG-21. Obuka je trajala nešto više od godinu dana i bila je doista zahtjevna, ali kako kaže satnik Gaković, kad si visokomotiviran, onda je svaki let, kao i svaka priprema za let, zadovoljstvo.

Satnik Lukanić ukratko nam je opisao kako je obuka izgledala. "Prva je na redu bila tzv. tehnička učionica, gdje se otprilike mjesec dana uče tehnički aspekti novog aviona do najsitnijih detalja: od konstrukcije do svih sustava. Nakon toga slijede dva tjedna primjenjene teorije, gdje se s nastavnicima leterija u Eskadrili teorijski obrađuje način i specifičnosti uprav-

Peta KOSTANJŠAK, snimio Tomislav BRANDT

Životni poziv kojem je sve podređeno

"Prva stvar kad se probudim i zadnja stvar prije spavanja jesu misli o cilju i svaka je odluka njemu podređena. Otkad znam za sebe i bio dovoljno star da mogu razmišljati, znao sam što želim biti. S deset godina radio sam makete aviona i sanjao da će biti borbeni, vojni pilot i onda cijeli svoj život podređiš tom cilju. Naravno, potrebna je i emotivna zrelost, primjerice kad odabireš i upisuješ srednju školu. I kolega Lukan i ja smo završili srednju zrakoplovno-tehničku školu," kaže nam satnik Gaković. Na pitanje koje su to karakteristike koje pilot mora imati, prema mišljenju satnika Lukana riječ je o kombinaciji samouvjerjenosti i držanja do svojih stavova, uz poznavanje situacije i svojih mogućnosti. Također, tu su uporovisni i izdržljivost, a kažu, morate biti i malo jednostavno nema mesta.

ŽELJNO ENU OBUKU

ljanja avionom. Zatim slijedi provjera poznavanja znanja i počinje se s letačkom obukom prvog stupnja preobuke, odnosno prvog stupnja obuke na tom avionu," opisuje nam i dodaje da postoje četiri različita razdjela: akrobatsko, zatim navigacijsko letenje te instrumentalno i grupno letenje. Naravno, tu je puno uloženog truda i rada, ali s obzirom na velik angažman nastavnika letenja i ostalih kolega u Eskadrili, trud se isplatio. "Ovo je zbilja nešto čemu smo objicja težili od prvog trenutka, od same ideje da želimo biti vojni piloti pa zatim kroz čitavu našu karijeru dosad," kažu novi piloti u Eskadrili.

Satnik Gaković pojašnjava kako je sam koncept preobuke koncipiran tako da se prvo leti s nastavnikom na dvosjedu te se nakon toga odradi kontrola za samostalno letenje i zatim slijedi određeni broj letova na jednosjedu MiG-21 prije nego se ide na ispit s kontrolorom odnosno ispitivačem. Tako se jedan razdjel zatvori i prelazi se na sljedeći. Prvi je nadzvučni let zadnji let preobuke i na kraju stiže kao neka vrsta nagrade za kraj jedne faze. "Nisam nikad bio tako visoko jer je to konkretno let na visini od 10 do 14 tisuća metara pa je riječ o sasvim novoj vizuri: s lijeve strane vidi te Savu, s desne Dravu. Što se

tice samog probijanja zvučnog zida, u kabini to vidite samo po instrumentu, nema ni zvuka ni udara ni trešnje, već u kratkom vremenu instrumenti podivljaju i mahmetar prijeđe vrijednost 1. To je svakako poseban osjećaj, jedno veliko zadovoljstvo ili kako kolega slikovito kaže – u tom trenutku ostavljaš 99,9 posto svih pilota u retrovizoru," govori satnik Gaković uz smijeh. Satnik Lukanci nadzvučni let također opisuje kao poseban doživljaj. "Radi se o dijelovima atmosfere i brzinama na kojima se avion malo drugačije ponaša pa se uz pomoć nastavnika, i uz prethodnu pripremu, na tom letu puno

toga može uočiti. Što se tiče tehnike pilotiranja, let sam po sebi nije najzahtjevниji u odnosu na neke druge stvari, ali puno stvari treba pratiti, napraviti, i o puno toga razmišljati. Vi ste čitavo vrijeme, od polijetanja do slijetanja, maksimalno koncentrirani uz onaj trenutak kad vidite da kazaljka prelazi preko jednog maha," objašnjava pilot Lukanci. Osim što je riječ o ostvarenju dugo željenog cilja, i određeno je olakšanje jer, kako kaže Lukanci, parafrizirajući poznatog državnika – iako ovo još nije kraj, ali je svakako kraj početka. Ova dva pilota dosad su bila fokusirana na upravljanje i upoznavanje s avionom, njegovim performansama, mogućnostima i ograničenjima, a ono što je pred njima jest borbena obuka. "Počinjemo s borbenom obukom jer mi smo prije svega vojnici, a onda sve drugo. MiG-21 naše je oružje i to je primarni cilj cijelog ovog procesa," kaže Gaković. "Na idućim stupnjevima obuke, koje se nadamo što prije početi i uspješno završiti, trebamo s tim avionom učiti raditi ono zbog čega smo ovdje," dodaje Lukanci. Zadnji su put novi borbeni piloti, prije Gakovića i Lukanca, u Eskadrilu došli 2008., tako da je ovo svakako značajan trenutak za pilote, Eskadrilu i cijeli HRZ. "Biti uopće odabran i da vam se pruži prilika za preobuku na avionu MiG-21, to je velika stvar, i to nakon toliko dugo vremena. Veliki je uspjeh, čast i zadovoljstvo biti ovdje uz ostale kolege iz Eskadrile," smatraju. Dvojica su pilota prije obuke morali proći proces odabira, a to je, kažu, svojevrsna kombinacija osobne želje i afiniteta te preporuka dosadašnjih zapovjednika u smislu letačke karijere i svladavanja tipova aviona na kojima su dosad letjeli. Vrlo je važan i medicinski aspekt odnosno preporuka Instituta zrakoplovne medicine. Četvrto je, naravno, činjenica da ih je Eskadrila prihvatile te da su zapovjednik Eskadrile i zapovjednik HRZ-a i PZO-a u njima prepoznali potencijal. No, važan je i timski rad. "Nas je relativno malo i mi smo zapravo mali tim koji mora dobro funkcionirati. Možete biti najbolji pilot na svijetu, ali ako ne funkcionirate u tom timu, onda ne možete njemu pripadati," ističe pilot Gaković.

Na pitanje koja bi sad stepenica bila viša od ove i je li to možda postati probni pilot, ističu da je biti probni pilot na avionu MiG-21 svakako vrhunac, ali ona stepenica koja je njima sada važna jest da kao ravnopravni borbeni piloti sjednu na dežurni borbeni dvojac. ■

ESKADRILA BORBENIH AVIONA

Petra KOSTANJŠAK, snimio Tomislav BRANDT

POČETKOM KOLOVOZA DVOJICA ISKUSNIH PILOTA IZ ESKADRILE BORBENIH AVIONA DOBILA SU RJEŠENJA O DODJELI DODATNOG LETAČKOG ZVANJA - PROBNI PILOT NA AVIONU MiG-21. RIJEČ JE O BOJNIKU CHRISTIANU JAGODIĆU, ZAMJENIKU ZAPOVJEDNIKA EBA-a I BOJNIKU ZVONIMIRU MILATOVIĆU, ZAPOVJEDNIKU PRVOG LETAČKOG VODA U ESKADRILI. BRIGADIR IVAN SELAK, NAŠ TRENUTAČNO JEDINI PROBNI PILOT, TAKO JE DOBIO DVA NASLJEDNIKA, A ESKADRILA SE POJAČALA I NA OVOM PODRUČJU...

NOVA GENERACIJA PILOTA NA

Najviša stepenica u karijeri

"Mi smo školovani i obučeni u Republici Hrvatskoj i prvi smo u našoj zemlji uspjeli doći do zvanja probnog pilota na avionu MiG-21," kaže pilot Jagodić, a zadovoljstvo zbog toga izražava i njegov kolega Milatović. Oni su, naime, već počeli s probnim letovima. "Polako se uvodimo i letimo na dvosjedima s brigadircem Selakom koji je iza u ulozi mentora. No krećemo polako - od jednostavnijih do onih složenijih proba," kažu. Najsloženija proba svakako je ona nakon zamjene motora i tada je potrebno napraviti najviše proba. Za avion koji dođe s 200-satnog pregleda potrebna su najmanje četiri leta, i to, naravno, ako je sve u redu."

Eskadrila borbenih aviona u 91. zrakoplovnoj bazi HRZ-a i PZO-a bogatija je za dva probna pilota. Početkom kolovoza dvojica iskusnih pilota iz ove eskadrile dobila su rješenja o dodjeli dodatnog letačkog zvanja - probni pilot na avionu MiG-21. Riječ je o bojniku Christianu Jagodiću, zamjeniku zapovjednika EBA-a i bojniku Zvonimiru Milatoviću, zapovjedniku prvog letačkog voda u Eskadrili. Obojica su pripadnici 3. naraštaja pilota školovanih u Hrvatskoj - diplomirali su 1999. godine i u OSRH ušli kao piloti na Pilatusu PC-9. Nakon obuke postaju nastavnici na Pilatusima, a 2002. godine stiže i zapovijed za preobuku na avion

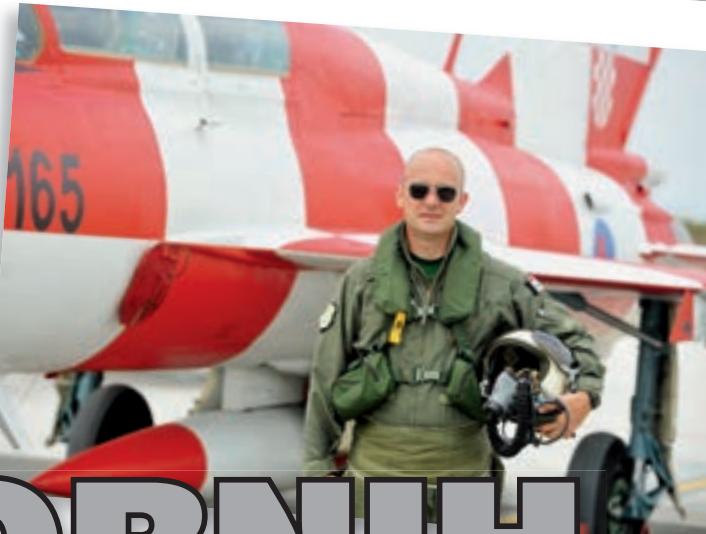
MiG-21. Obojica pripadaju drugoj generaciji pilota koji su prošli preobuku na avionu MiG-21 u Republici Hrvatskoj. U međuvremenu su se dodatno školovali u Sjedinjenim Državama i dalje obučavali, a rješenje o dodatnom zvanju probnog pilota svojevrsna je kruna u karijeri borbenih pilota. U probnom letenju piloti isključivo imaju zadaću ispitivanja aviona. Kako kažu ovi iskusni piloti, postoji geografski određena zona probnog letenja u zračnom prostoru u koji ne smiju drugi avioni pa tu probni piloti imaju potpunu slobodu manevrirati avionom i raditi sve što je u opisu njihovih

vih zadaća. Ističu da se ta zona nalazi relativno blizu aerodroma tako da, u slučaju izvanrednog događaja, mogu što prije sletjeti. Ono što je važno istaknuti jest da kod nas dugo nije bilo obuke za probne pilote. "Ova postrojba formirana je 2009. godine, dakle, moglo bi se reći da u zadnjem desetljeću nije bilo novih borbenih probnih pilota. Jedni su u međuvremenu zbog zdravstvenih problema otišli iz Eskadrile, drugi su otišli u mirovinu, tako da je ostao jedan probni pilot, brigadir Ivan Selak. Želja je bila da on dobije nasljednika i da se Eskadrila pomladi te da u njoj

dobijemo kompletan profil obuke," pojašnjava bojnik Jagodić. Što se tiče selekcije za obuku postoje određeni formalni uvjeti, ali ništa manje važni nisu iskustvo, znanje i preciznost. "Morate imati najmanje 300 sati naleta na MiG-u i preporuku zapovjednika Eskadrile. Morate biti u samom vrhu kad je u pitanju iskustvo, a potrebna je također izrazita preciznost i znanje upravljanja avionom, kao i svih sustava aviona. Moramo još naglasiti disciplinu u letenju, neodstupanje od zadaća, precizno pridržavanje pravila i pro-

Izvanredne situacije i pripreme za njih

Pilot Milatović prisjeća se izvanrednog događaja u svojoj letačkoj karijeri iz 2008. "Otpao mi je dio sustava za slijetanje i hidrosustav mi je iscurio. Ostao je u probnom letenju to iskustvo vrlo korisno," kaže bojnik i navodi da su takve situacije ipak vrlo rijetke. U normalnom letenju, ističe, zna doći do otkaza navigacijskih sustava, radiostanica, transpondera i nekih manjih stvari. Piloti naglašavaju kako uvjeti i okolnosti diktiraju koji će se postupci i prema kojem postupcima te biti u stanju ukomponirati dva ili tri postupka u jedan. Nikad se ne radi po istoj šablioni i za svaku se probu radi individualna priprema. Primjerice, na prijelaznim režimima odnosno na velikim visinama može se dogoditi da motor stane i na to se treba pripremiti," pojašnjavaju piloti. "Imamo simulator, ali tu je avion – u njega se sjedne i u glavi se, poput svojevrsne mentalne mape, produ svi prekidači i uvjeti koji se moraju zadovoljiti da biste u izvanrednom slučaju mogli automatski i brzo reagirati."

CIJENA PROBNIH MiG-ovima

pisa pri izvršenju probnog leta," naglašava bojnik Milatović i dodaje da je zbog svega toga vrlo važno da u sam proces selekcije uđe netko tko to doista želi raditi i visoko je motiviran.

Zadaća probnog pilota provjera je ponašanja aviona i provjera ispravnosti sustava na zrakoplovu. Nakon što se na avionu odrade određeni radovi, pojašnjava bojnik Jagodić, mora se napraviti probni let da bi se u zraku utvrdilo funkcionalnost svega toga. Avion prije leta na zemlji prolazi sve provjere na probnom stolu, ali da bi svi prednici Eskadrile mogli sigurno i pouzdano letjeti tim avionom, probni pilot mora odraditi posebnu provjeru u zraku. "Uvijek postoji rizik da nešto nije dobro podešeno i zato su kod probnog pilota važni preciznost, disciplina i poznavanje izvanrednih postupaka. Na probnom letu dovodite avion do krajnjih granica te na maksimalnim visinama i pri maksimalnim brzinama provjeravate kako se ponašaju određeni sustavi na zrakoplovu," kaže bojnik Milatović. Kažu kako se svaki zrakoplov pomno

prati i vodi se njegova tzv. povijest bolesti, u koju se bilježe sve moguće boljke. Prije svakog leta pomno se pregledava dokumentacija prijašnjih letova i prijašnji parametri motora, tako da se mogu uočiti eventualna odstupanja. Dvojica novih probnih pilota ističu da je pritom vrlo važno slušati primjedbe ljudi sa zemlje, a provjera aviona mora ići postupno i polako kako bi se dobili što točniji podaci važni za uklanjanje nedostatka.

O obuci za probnog pilota bojnik Jagodić kaže: "Prvo smo imali tjedan dana učenja, predavanja i teorije. To za nas pilote nije ništa novo, ali analizira se više detalja te se na neke sustave stavlja veći naglasak jer su kritičniji od drugih. Prolaze se izvanredni događaji i postupci koje pilot mora u svakom trenutku znati do savršenstva, automatizirano, da može brže reagirati i spriječiti veći kvar ili potencijalnu ugrozu. Da se, primjerice, zastavi motor u zraku, što je iznimno opasno na ovom avionu, morate sebe i avion što prije dovesti do uvjeta da ga možete ponovno pokrenuti i

sletjeti jer u suprotnom slijedi iskakanje," objašnjava bojnik Jagodić. Dio teorijske obuke provode zrakoplovno-tehnički stručnjaci koji održavaju avione u drugom stupnju. "Nakon toga je ispit iz poznavanja redovitih i izvanrednih postupaka i slijedi letački dio obuke. Taj se dio fokusira na manevre i postupke, specifičnosti nekih sustava te što se sve i kako bilježi," objašnjava Jagodić i dodaje da brigadir Ivan Selak, dosad jedini probni pilot u Eskadrili, vodi drugi dio teorijske i kompletan praktični, odnosno letački dio obuke.

Praktični dio u obuci radi se tako da se na avionu demonstrira na koji način pravilno ispitati pojedinci sustav, a sami radovi koji su prethodno održani na avionu diktiraju kako će izgledati probni let. "U praktičnom dijelu obuke izvodi se pet letova i šesti ispitni let. U tim letovima instruktor pokaže sve specifičnosti, a onda vi na ispitu pokažete da samostalno i sigurno odrađujete sve te postupke. Morate dokumentirati ono što ste u zraku radili, a to se sve, naime, radi na ispravnom

avionu da biste mogli dobiti kompletну sliku," opisuje bojnik Jagodić.

Sve navedeno vodi k zaključku da je riječ o stresnom poslu i da probni piloti moraju posjedovati određenu staloznenost. "Neke situacije zahtijevaju brzu reakciju, a neke diktiraju sporiji tempo. Staloženost, mirnoća i hladnokrvnost najvažniji su jer morate reagirati brzo, ali hladne glave," dodaje bojnik Milatović. Tome svemu mora se dodati i neizostavna motivacija. "Motivacija je najvažniji čimbenik jer se u pilotskom pozivu bez motivacije teško išta može postići, pogotovo zato što traži odricanja, dodatno učenje, ali i dodatni posao. Naravno, nama pilotima to je izazov i, na kraju krajeva, guš," kažu. Na pitanje ima li među kolegama onih koji bi se u budućnosti mogli naći u klubu probnih pilota potvrđeno odgovaraju. "Uostalom, kad dobijemo mladog pilota i obučimo ga, nama je čast da on postane što bolji. Svakom je učitelju cilj da učenik postane bolji od njega," zaključuju novi probni piloti na avionu MiG-21. ■

HRZ I PZO

Marinko KARAČIĆ, foto: Monika TRŽIĆ

**Zrakoplovi
HRZ-a i PZO-a
sudjelovali su
20. kolovoza na
manifestaciji
"Sinj Air Show
2016" u letač-
kom programu
te na izložbe-
nom postavu na
sinjskom aero-
dromu Piker**

"SINJ AIR SHOW 2016"

U Sinju je 20. kolovoza održan "Sinj Air Show 2016" na kojem je, među ostalim, sudjelovao HRZ i PZO. Na avionu ZLIN 242-L demoprogram je prezentirao bojnik Ivan Krizman dok je u atraktivnom programu letačke mogućnosti helikoptera Bell-206 B pokazao bojnik Marin Klarin. Posjetitelji su i ovaj put najveći interes iskazali za nastup akrobatske grupe "Krila Oluje" koji su izveli puni program što je bio uvod za drugi ovogodišnji međunarodni nastup u Zeltwegu u Austriji početkom rujna ove godine. Uz letački program posjetitelji su razgledavali i izloženi helikopter Bell-206B te kabinu i simulator letenja borbenog aviona

MiG-21 dok su djelatnici MORH-a na izložbenom infopunktu zainteresiranim građanima predstavili program civilno--vojnog školovanja za vojne pilote te sveučilišne studijske programe Hrvatskog vojnog učilišta "Dr. Franjo Tuđman", Vojno inženjerstvo i Vojno vođenje i upravljanje kao i dragovoljno vojno osposobljavanje. Na povratku u matičnu bazu Žemuniku "Krila Oluje" izvela su iznad Jedriličarskog kluba "Uskok" tradicionalni "Pozdrav Zadru" čestitavši s nekoliko akrobatskih figura ugovornim pričuvnicima Oružanih snaga RH, jedriličarskom dvojcu iz Zadra Šimi Fanteli i Igoru Mareniku osvajanje zlatne

medalje na Olimpijskim igrama u Brazilu. "Umjesto "Pozdrava Zadru" koji uvijek izvodimo nakon nastupa iznad zadarske Rive ovaj put željeli smo čestitati zadarskim zlatnim olimpijcima iznad njihovih prostorija na Uskoku i tako se priključiti programu dočeka Šimi Fanteli i Igoru Mareniku. Zanimljivost je kako povezanost "Krila Oluje" i Jedriličarskog kluba seže još iz prvog neslužbenog nastupa "Krila Oluje" u Zadru na svečanosti otvorenja Europskog prvenstva u jedrenju (23. srpnja 2004.)," kazao je vođa "Krila Oluje" pukovnik Damir Barišić čestitavši još jedanput zadarskim zlatnim jedriličarima. ■

Austrijski vojni izaslanik u RH odlikovan Redom hrvatskog trolista

Predsjednica Republike Hrvatske i vrhovna zapovjednica OSRH Kolinda Grabar-Kitarović svojom je odlukom od 6. lipnja 2016. Redom hrvatskog trolista odlikovala brigadnog generala Romana Fischer-a za iznimno doprinos u razvoju bilateralne obrambene suradnje Republike Hrvatske i Republike Austrije.

Ministar obrane Josip Buljević 23. je kolovoza uručio odlikovanje vojnom izaslaniku Republike Austrije u RH brigadnom generalu Romanu Fischeru. Ministar Buljević tom je prigodom istaknuo kako je tijekom svojeg četverogodišnjeg mandata general Fischer znatno pridonio uspješnom nastavku bilateralne obrambene suradnje Ministarstva obrane

Republike Hrvatske i Ministarstva obrane i sporta Republike Austrije. "U tom razdoblju naša dva ministarstva potpisala su Memorandum EU Inicijative za planinsko ratovanje, a kao članice EU-a naše dvije zemlje sudjelovale su u jačanju kapaciteta Unije za suprotstavljanje sigurnosnim izazovima današnjice. Rezultat takve suradnje jest naše sadržajno i privilegirano partnerstvo. Također, zahvaljujem generalu na iznimnoj ulozi doajena Vojno-diplomatskog zbora od lipnja 2014. do lipnja 2016. godine," rekao je ministar.

Brigadni general Fischer zahvalio je na odlikovanju te izrazio zadovoljstvo uspješnom četverogodišnjom suradnjom s Ministarstvom

Foto: Kopi

obrane, te ugodnim i sadržajnim boravkom u Republici Hrvatskoj. Svečanosti uručenja odlikovanja nazočili su i zamjenik ministra Tomislav Ivić, načelnik Glavnog

stožera OSRH general zbora Mirko Šundov, pomoćnik ministra za obrambenu politiku Nikola Brzica i drugi.

OJI

Foto: OSRH

Veleposlanstvo RH u Pragu proslijedilo je pismo zahvale pukovniku Pavlu Jovoviću, dr. med., liječniku Zavoda za pomorsku medicinu Vojnog zdravstvenog središta Zzp-a u kojem se Ravnateljstvo policije Republike Češke zahvaljuje zbog žurne i vrhunske pomoći pružene jednom od njihovih ronilaca. Naime, na otoku Visu od 20. do 29. lipnja 2016. provedena je zajednička vježba odjela za posebne ronilačke aktivnosti i obuka Uprave policije za javni red Glavnog ravnateljstva policije Republike Češke. Upravo oni od 2012. go-

dine obavljaju stručne misije u okviru pomoći zemljama u našem susjedstvu koje su usmjerene na osposobljavanje pripadnika lokalnih odgovornih službi kako bi ove aktivnosti u budućnosti mogli sami učinkovito i sigurno obavljati. Jedan od njihovih najboljih i najiskusnijih ronilaca instruktur kapetan Michael Guby doživio je dekompresijsku nesreću. Pukovnik Pavle Jovović, dr. med. iz liječničkog tima svojom je promptnom reakcijom pružio pomoći unesrećenom instruktorki koji je ronio u akvatoriju otoka

Foto: OSRH

PISMO ZAHVALE IZ REPUBLIKE ČEŠKE

Visa do najveće dubine 47 metara. Nakon izrona žalio se na jaču vrtoglavicu. Nakon petnaestak minuta izgubio je svijest te je odmah priključen na kisik i ubrzo došao svijesti. Nadalje, pukovnik Jovović navodi kako je organiziran helikopterski prijevoz do Klinike za neurologiju KBC-a Split gdje je unesrećeni pregledan i hospitaliziran te potom upućen u Zavod za pomorsku medicinu Vojnog zdravstvenog središta gdje je dobio vrhunsku medicinsku skrb. "Radilo se o težem obliku dekompresijske bolesti (vestibularni oblik) s izraženom vrtoglavicom kao dominantnim simptomom. U Zavodu

za pomorsku medicinu odrađene su tri seanse hiperbarične oksigenacije nakon kojih se pacijentu stanje značajno popravilo te je bio sposoban za repatrijaciju. S češkim liječnicima hiperbaričarima dogovoreno je daljnje specifično liječenje. Kako je tretman u barokomori jedini specifični način liječenja u slučaju dekompresijskih bolesti, a hiperbarična oksigenacija moćna i široko primjenjiva metoda liječenja, naši liječnički timovi imaju zaista pune ruke posla tijekom ljetnih mjeseci. Znajući da je kod ronilačke bolesti doslovno svaka minuta dragocjena, naša ekipa Zavoda za pomorsku medicinu Vojnog zdravstvenog središta na raspolaganju je 24 sata dnevno, vrhunski je obučena i stalno spremna sudjelovati u akciji spašavanja ljudskih života, a kad je o stranim državljanima riječ, time ujedno i na najbolji mogući način promoviramo ugled naše domovine izvan granica Lijepe Naše," rekao je pukovnik Jovović.

I. BENKOVIĆ

IZLOŽBA

Riječki trg Žabica naslonjen je na Riu i njegov je velik dio podsjetnik na vrijeme kad je željezница bila simbol industrijsko-tehnološko-trgovinskog procvata najveće hrvatske luke. Uz mnoge kolosijeke i pružne trake nalaze se stara željeznička skladišta koja su izgrađena 1880-ih i desetljećima su služila za prekrcaj i skladištenje robe iz i u vagone koje su odvozili i dovozili moćni zvijedeći strojevi. Čak i ako niste ljubitelj industrijske arhitekture, cijeli kompleks, urbanističkim i arhitektonskim rješenjem ali i svojom *patinom* nekako izoliran od ostatka četvrti, ostavlja dubok dojam. Danas je uvelike tih i pust, buka s riječkih ulica i luke teško dopire do njega, ali i takav jasno podsjeća na neka druga vremena. Cijela atmosfera koja obavlja kompleks čini se idealnom za izložbu "Prvi na svijetu - 150 godina riječkoga torpeda", otvorenu sredinom svibnja. To nam je palo na pamet i prije no što smo ušli u jedno od skladišta u kojem je postavljena. Vjerovatno baš torpedo, izmišljen i godinama razvijan i proizvođen u tom gradu, simbolizira spomenuti procvat na koji nas je skladišni kompleks podsjetio.

Izložba je nastala zahvaljujući suradnji Muzeja grada Rijeke i Pomorskog i povjesnog muzeja Hrvatskog primorja Rijeka, ali i zahvaljujući entuzijastima poput Gorana Pernjeka, nekadašnjeg časnika OSRH, koji je uz kustosa Ivu Mileusnića autor izložbe. Upravo je Pernjek i dočekao ekipu Hrvatskog vojnika na ulasku u izložbeni prostor. On je tu za sve koji žele i nešto više od pukog razgledavanja izložaka kojih ima mnoštvo. Njegovo znanje o razvoju, ali i svim tehničkim detaljima vezanim uz torpeda je neiscrpljivo, a isti je i trud koji je uložio u izložbu. Kao stručnjak, on ne obilazi samo muzeje i stare tvorničke hale i urede u potrazi za svim i svačim što možemo povezati uz torpedo, nego i restaurira torpeda i njihove komponente, a zna nazočiti i akcijama njihova vađenja iz mora koje provode ronoci MUP-a.

Vrlo brzo nakon susreta s autorom bit će uvučeni u podmornicu: izložba slijedi trend koji podrazumijeva multimedijalnost i interaktivnost. U prvom dijelu izložbe, prostor skladišta zahvaljujući pregradama koje ga sužavaju u hodnik, postaje skučen kao u podmornici. Svjetlost je plavkasta i prigušena, a sve prate potmuli zvukovi sonara

Plavkasta i prigušena svjetlost, potmuli zvukovi sonara i podmorničkih motora, hodnik skučen kao u podmornici, a onda izranja maketa onog najstarijeg torpeda, čuvara obale koji je osmislio Riječanin Ivan Blaž Vukić Luppis... Ova fascinantna izložba u starom riječkom željezničkom skladištu dočarava koliko je značajan taj izum, kao oplijivo svjedočanstvo tradicionalne, duboko ukorijenjene i visoke tehničke kulture. Predviđeno je da izložba traje do kraja ove godine, no velik je interes pokrenuo inicijativu da postane stalna....

PRVI NA SVIJET GODINA RIJEKE

i podmorničkih motora. Izložci u hodniku počinju s maketom onog najstarijeg torpeda, *čuvara obale* koji je osmislio Riječanin Ivan Blaž Vukić Luppis (opširnije u tekstu Marinka Ogoreca "Torpedo - proizvod hrvatskog uma i duha", HV br. 479, op. aut.), a nastavljaju s pojedinim elementima torpeda: motorima, žiroskopima, upaljačima, zatim sa spravama za ispitivanje... Naravno, izložci su popraćeni i prigodnim tekstovima o razvoju torpeda.

Ono najatraktivnije dočekuje posjetitelje na kraju hodnika. Nakon što prođete kroz uska vrata odjednom će se pred vama pojaviti tristotinjak četvornih metara velika prostorija u kojoj su smješteni kompletni, veliki pri-

mjeri cijelih torpeda, lansirnih cijevi, te maketa oružja u prirodnoj veličini, iz raznih razdoblja. Neki su od njih izvađeni iz mora, prekriveni hrdom i školjkama, neki su gotovo kao novi, ovdje i zaslugom Ministarstva obrane. Upravo je taj dio izložbe ono što je najviše razlikuje od prethodne sa sličnim sadržajem koja je bila postavljena 2010. Tad je odabrani prostor u Muzeju grada Rijeke bio premalen za izloške te veličine, "torpedo od dvije tone baš i ne ide na parket", objašnjava nam Pernjek, pa je većina izložaka bila vani, ispred muzeja i time je izložba bila razdvojena. Tek je smještaj u skladištu na Žabici omogućio da Rijeka kao postojbina torpeda dobije pravi prostor koji

će dočarati koliko je značajan taj izum, ne kao ratni stroj, nego kao platforma koja je započela i potaknula razvoj mnogih tehnologija. "Zamišljamo ga više kao skladište torpeda otvoreno za posjetitelje, a ne kao muzej," dodaje autor. Ipak, ističe da je i prethodna izložba bila izrazito dobro posjećena. I ona je sigurno bila sjajan povod za sadašnju izložbu, baš kao i 150. obljetnicu predstavljanja prvog pravog torpeda koji je, uz Vukića, razvio njegov suradnik i kasniji vlasnik proizvodnje u Rijeci, Englez Robert Whitehead.

Predviđeno je da izložba na Žabici traje do kraja ove godine, do 21. prosinca, no postoji inicijativa da postane stalna. Tome bitno pridonosi velik interes za izložbu i

Domagoj VLAHOVIĆ, snimio Tomislav BRANDT

JE-'TU - 150 RJEČIČKOG 'TORPEDA'

domaćih i stranih posjetitelja te pozitivan medijski odjek. Štoviše, izložba je potaknula i održavanje stručnih prezentacija, predavanja i skupova vezanih uz izum, razvoj i proizvodnju torpeda u Rijeci i to na licu mesta, u odvojenoj maloj sali tik uz glavnu izložbenu dvoranu. Osim hrvatskih, sudjeluju i predavači iz Italije i Austrije. Bilo bi lijepo da izložba bude stalno dostupna, pa i da bude još bogatija, i to ne samo zato jer je i sada kvalitetna i zanimljiva, prava poslastica za ljubitelje vojne povijesti i tehnologije. Prvi je razlog što grad Rijeka i Hrvatska, u kojima je torpedo stvoren, takav prostor jednostavno trebaju imati, kao opipljivo svjedočanstvo tradicionalne, duboko ukorijenjene i visoke tehničke kulture. "Ne zaboravimo, torpedo je ovdje zaživio kao jedini i prvi na svijetu, ljudi to trebaju znati, čuti i vidjeti," zaključuje Pernjek. ■

WHITEHEADOV POTOMAK**Goran Pernjek, jedan od autora izložbe**

Od svih posjetitelja koji su vidjeli izložbu Pernjeka je dosad najviše obradovao Peter Whitehead, potomak Roberta Whiteheada, danas povjesne osobe koja je uz Ivana Vukića Luppisa najzaslužnija za razvoj torpeda. Izrazio je oduševljenje izložbom, baš kao i niz nekadašnjih radnika riječke tvornice torpeda, od kojih Pernjek dobiva dragocjene informacije o tome kako se nekad radilo. "Znaju čak i zaplakati kad vide da su neke stvari još uvijek ovdje, da nisu završile u smeću," kaže nam bivši časnik.

VOJNA TEHNIKA // NOVOSTI

Foto: Fincantieri

TALIJANSKI BRODOVI U INDIJSKOM OCEANU

Talijanski brodograđevni div Fincantieri početkom rujna u svom brodogradilištu u Muggianu (La Spezia) isporučio dva izvanobalna ophodna broda Obalnoj straži Bangladeša. Riječ je o prvima od ukupno četiri ugovorena nastalih nadogradnjom i konverzijom raspremljenih korveta klase Minerva talijanskog RM-a. Zapravo, to su plovila "Minerva" i "Sibilla" umirovljena u svibnju 2015. a preimenovana u "Syed Nazrul" i "Tajuddin. S brodovima "Urania" i "Danaide", koji će biti isporučeni sljedeće godine nakon istog procesa modernizacije i konverzije, činit će okosnicu bangladeške flote Obalne straže. Operativni ciklus plovila time je prodljen za više od dvadeset godina. Plovila će se rabiti za ophodnju i nadzor pomorske granice i prometa u isključivom gospodarskom pojusu, s mogućnošću sprečavanja onečišćenja okoliša te za zadaće spašavanja i pomoći civilima u slučaju humanitarnih kriza.

M. PTIĆ GRŽELJ

BOKSER

Njemačka tvrtka Rheinmetall 22. je rujna objavila da je s Litvom skloplila ugovor kojim će opremiti oružane snage te zemlje s 88 višenamjenskih borbenih oklopnih vozila Boxer. Potpisnik je i Krauss Maffei Wegmann s ko-

jim Rheinmetall razvija više oklopnih vozila. Isporuka će početi 2017. i trajat će do 2021. godine, a cijeli je posao vrijedan oko 390 milijuna eura. Tako će nakon Njemačke i Nizozemske ta balistička zemlja postati treća NATO-ova

Foto: Instagram via Jane's

OTKRIVEN NORTHROP

Internetom su od 19. rujna proširele fotografije dovršenog prototipa Northrop Grummanove letjelice koja će se natjecati na budućem tenderu za novi avion za obuku (T-X) Američkog ratnog zrakoplovstva (USAF). Avion je fotografiran u civilnom probnom središtu za zrakoplove Mojave Air and Space

Port u Kaliforniji tijekom testiranja brzine na zemlji koje se provodi uoči prvih letnih testiranja. Jednomotorni dvosjed na trupu je imao sportsku registracijsku oznaku N400NT. Inače, dizajnirala ga je tvrtka-kći Northrop Grummana Scaled Composites, a Jane'sovi komentatori kažu da sliči na Northrop T-38 Talon, USAF-ov

Foto: Rheinmetall

Foto: United Shipbuilding Corporation

POSTAJE VUK

članica koja se koristi tim vozilom na kotačima s pogonom 8 x 8. Litavci će svoje inačice nazvati Vilkas, što znači vuk i bit će konfiguirane kao borbeni vozila pješaštva s automatskom oružnom stanicom 30 mm montiranim

na kupoli. Inače, Boxer pokreće motor od 720 KS, postiže najveću brzinu od 100 km/h i ima borbenu masu od 36,5 tona. Bundeswehr raspolaže s 405 tih vozila, a nizozemski KoV s 200.

D. VLAHOVIĆ

KANDIDAT

avion za obuku koji bi trebao zamjeniti, no Talon je dvomotorna letjelica. Inače, uz novootkiveni avion kandidati za T-X i letjelice su koje razvijaju Boeing-Saab (novi dizajn), Lockheed Martin-Korean Aerospace Industries (inačica KAI-jeva T-50 prozvana T-50A) te Raytheon-Leonardo (inačica M-346 prozvana T-100). Partnera je u početku imao i Northrop Grumman, bio je to BAE

Systems čiji je Hawk trebalo zajednički doraditi za natječaj, ali je američka tvrtka odustala u korist vlastitog novog, originalnog dizajna. Jedini nepoznat, prvi prikaz letjelice koju razvijaju Boeing i Saab još se očekuje, a pobednik natječaja trebao bi biti poznat do kraja ove godine. On će dobiti unosan posao isporuke više od 450 aviona.

D. VLAHOVIĆ

RUSKE FREGATE ZA INDIJU?

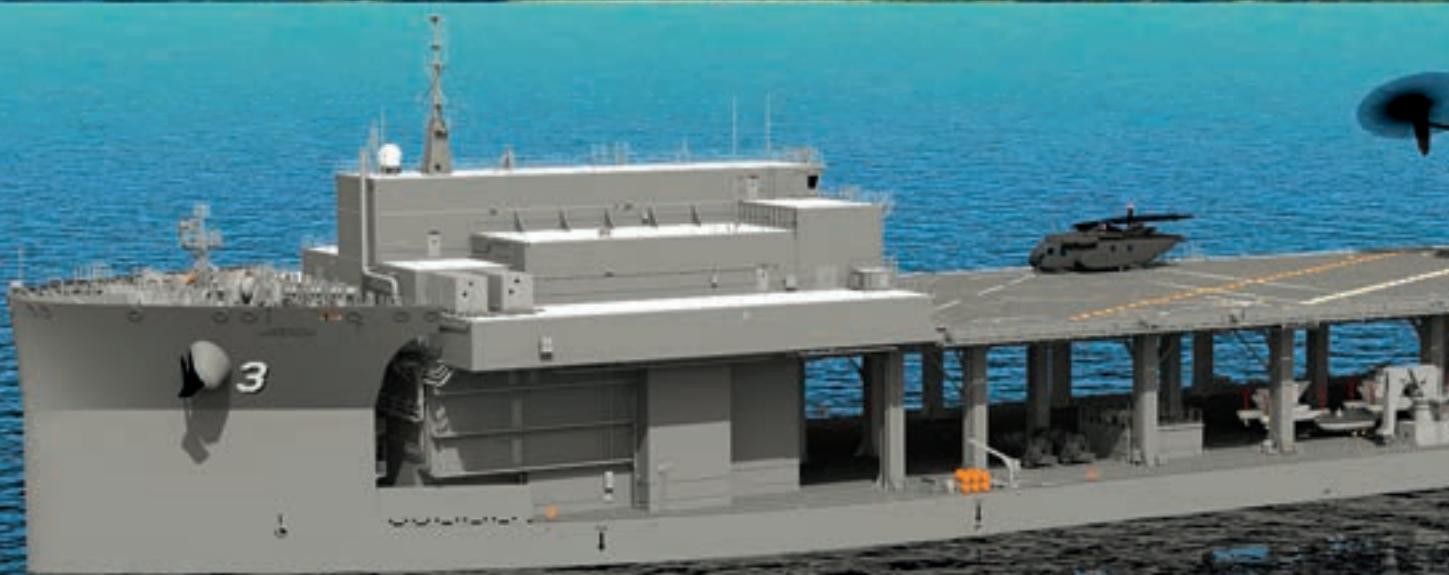
Jane's je početkom kolovoza objavio, a mnogi svjetski mediji prenijeli da će Rusija Indiji prodati i isporučiti tri fregate klase Admiral Grigorovič (Projekt 11356M) izvorno namijenjene crnomorskoj floti ruskog RM-a. Dogovoreno je da će Indija primiti drugu seriju od tri fregate. Također se navodi kako je indijska strana već primila dvanaest setova rezervnih alata i pribora za brodove.

Aktualni ruski problem jest što fregate rabe ukrajinske Zorja-Mašprojekt plinske turbine kao pogonsko postrojenje. Ukrainska kriza zatvorila je vrata suradnji između Moskve i Kijeva. Iako je Rusija primila pogonske sustave za prve tri fregate, ukrajinska obustava izvoza ostavila je Rusiju bez posljednje tri turbine, a izvorne ruske turbine eventualno će biti dostupne nakon 2019. godine. Jane's navodi da postoji opcija da Indija nabavi sporni pogonski sustav direktno od Kijeva. U međuvremenu Moskva i New Delhi razmatraju transport trupova fregata iz baltičkog brodogradilišta Jantar u Indiju kako bi se omogućila daljnja izgradnja brodova i ugradnja pogonskog sustava u Indiji. Dodatne tri fregate Projekt 11356 za indijsku ratnu mornaricu, "Admiral Butakov" (360), "Admiral Istomin" (361) i "Admiral Kornilov" (362) navodno će biti opremljene krstarećim raketnim sustavom BrahMos. Fregate klase Admiral Grigorovič inačica su fregata klase Talwar (Krivak III) od kojih je šest izgrađeno za potrebe indijske RM, također u brodogradilištu Jantar između 2003. i 2013. godine.

M. PTIĆ GRŽEL

VOJNA TEHNIKA // NOVOSTI

Illustracija: General Dynamics NASSCO

GRADNJA AMERIČKOG ESB-a

Polaganjem kobilice u General Dynamicsovu brodogradilištu NASSCO u San Diegu početkom je kolovoza počela izgradnja novog ESB (Expeditionary Sea Base) plovila za američku ratnu mornaricu. Brod će se zvati "Hershel Woody Williams" u čast veterana II. svjetskog rata, nositelja Medalje časti i bivšeg marinca. Prema terminskim planovima izgradnja bi trebala biti dovršena početkom 2018. godine. "Hershel Woody

Williams" plovilo je dugačko 239 m koje će se rabiti za obavljanje niza zadaća i operacija kao što su protuminsko djelovanje iz zraka, operacije protiv piratstva, pomorske sigurnosti i humanitarne misije. ESB brod imat će mogućnost smještaja do 250 osoba, sletnu palubu veličine 4800 m² namijenjenih helikopterima tipa MH-53 i M-60 s opcijom podrške zrakoplova MV-22.

M. PTIĆ GRŽELJ

PRVI TAPV ZA KANADS

Tvrtka Textron Systems Canada 19. je kolovoza isporučila prvo taktičko oklopljeno ophodno vozilo (Tactical Armoured Patrol Vehicle - TAPV) Kanadskoj kopnenoj vojsci. Riječ je o vozilu na kotačima s pogonom 4 x 4 koje je posebno dizajnirano sa sposobnostima preživljavanja, mobilnosti i prilagodljivosti u širokom spektru operacija.

Zadaća mu je ponajprije štititi posadu i postrojbe koje prevozi od balističkih udara, kao i od eksplozivnih naprava postavljenih na cestama kojima se vozilo može kretati. Što se tiče električne energije kojima opskrbljuje oružne, komunikacijske i druge sustave, na TAPV-u su previdene njezine dovoljne količine kako bi se vozilo moglo

KU VOJSKU

prilagoditi i budućim akvizicijama i inovacijama. Unutrašnjost je posebno dizajnirana za veću udobnost i učinkovitiju integraciju tzv. korisnog tereta. Kanadska je vojska opsežni program ispitivanja TAPV-a završila u travnju. Uključivao je 130 000 prijeđenih kilometara po zahtjevnom terenu te više od 4700 sati uporabe daljinski upravljane oružne stanice. Inače, glavno naoružanje prema sa-

dašnjim projekcijama podrazumijeva automatski bacač granata Heckler & Koch GMG i strojnicu M2 Browning. Textron će, predviđeno je, isporučivati barem 30 vozila mjesечно i tako isporučiti svih 500 ugovorenih do kraja iduće godine. Vozila će biti raspoređena u sedam vojnih baza KoV-a, a punu će operativnu sposobnost dosegnuti do sredine 2020. godine.

D. VLAHOVIĆ

Foto: Northrop Grumman

MODERNIJE STANICE ZA GLOBAL HAWK

Bob Dehnert, jedan od Raytheonovih čelnika, u intervjuu koji je prenio Defense News, 22. je kolovoza objavio da je njegova tvrtka dobila ugovor od Američkog ratnog zrakoplovstva (USAF) za modifikaciju upravljačkih stanica Northrop Grummanovih besposadnih nadzornih letjelica R-4 Global Hawk. Promjene će se najviše ogledati u uvođenju otvorene arhitekture za sustave stanice i nove instalacije koje će omogućiti operaterima da se maknu iz skloništa iz kojih sada djeluju. Posao bi trebao biti završen do kraja 2019. godine. Što se tiče nekih detalja, Dehnert je istaknuo da će otvorena arhitektura smanjiti broj sati ispitnih letova potrebnih da bi se u sustav uključili novi senzori. Što se tiče operatera, oni više neće morati biti u stanicama koje sliče na skloništa i veličine su male kamp-prikolice, nego će djelovati iz radnih stanica smještenih u zgradama. Raytheon će dizajnirati upravljačka postrojenja u dvije USAF-ove baze, ali se ne zna hoće li koristiti postojeće zgrade ili graditi nove. Također, fizički manja količina računalne opreme odsad će se moći smjestiti u dva umjesta u devet rackova. Nove stanice bit će zaštićenije od cyber prijetnji, a imat će i modernije zaslone te korisnička sučelja.

D. VLAHOVIĆ

KOPNENA VOJSKA

Foto: IDF

NAMER JE PO SVOJIM KARAKTERISTIKAMA LOGIČAN SLIJED RAZVOJA OKLOPNIH VOZILA, ALI TEK KAD SE UZME U OBZIR KONTEKST IZRAELSKIH SPECIFIČNIH POTREBA. BROJ NJEGOVIH INAČICA POVEĆAVA SE, NEKE SU PREDSTAVLJENE I OVE GODINE. IPAK, ZASAD NIJE POSTIGAO IZVOZNI USPJEH, PA SE POSTAVLJA PITANJE HOĆE LI POSTATI POLAZIŠTE ZA NOVI SMJER ILI ĆE OSTATI IZRAELSKA EKSKLUZIVA

TEŠKI IZRAEL

Namer je razvijen na osnovi dobro poznatog tenka Merkava, točnije njegove posljednje inačice Merkava Mark IV. Njegov odabir za bazu razvoja transporter-a nije neobičan. Taj tenk ima konfiguraciju s motorom naprijed te mogućnost pomoćnog prijevoza manjeg broja pješaka. Neobično je što se s takvim projektom nije započelo prije, nego su Izraelci pregradivali stare tenkove te tražili druga rješenja koja se nisu pokazala optimalnim. Razlog tome bio je prije svega financijske prirode. S druge strane, do rata u Libanonu 2006. koji je karakterizirala masovna uporaba POVRS-a i improviziranih eksplozivnih napra-

Razina oklopne zaštite koju Namer pruža pješaštvu vrlo je velika i to mu je temeljna namjena. Konačno, transporter je tek za dvije tone lakši od Merkave

va, nije postojao imperativ osiguranja toliko visoke razine oklopne zaštite za sve pješaštvo. Posljedično se nije razmišljalo niti o zamjeni klasičnog M-113 u ulozi transportera pješaštva.

TRADICIJA TEŠKAŠA

Izrael ima dugogodišnje iskustvo s teškim oklopnim transporterima nastalom pregradnjom tenkova, u pravilu za potrebe borbene inženjerije. Prvi se pregrađeni tenkovi pojavljuju početkom 80-ih godina prošlog stoljeća kao vozila Nagmashot izvedena iz britanskih tenkova Centurion. Bila je tu i inačica pod nazivom Nagmachon a početkom 1990-ih pojavile su se inačice Nakpadon i Puma. Kako je Izra-

el raspolagao stotinama zarobljenih tenkova T-54/55 odlučeno je i njih iskoristiti za stvaranje oklopnih transporter- a. Taj put se radilo o drastičnoj pregradnji kojom je, među ostalim, postavljena stražnja rampa za ulazak i izlazak pješaštva. Takav teški transporter nazvan je Achzarit i za razliku od pregradnji Centuriona namijenjen je standardnom mehaniziranom pješaštvu te je od 1988. proizvedeno 276 primjeraka. Uz stalna se poboljšanja obje te inačice teškaša još uvijek korište u operacijama Izraelske vojske.

TENK U DUŠI

Općepriusnuti oklopni transporter M-113, koji ima američke korijene,

IZRAELSKI OKLOP

najbrojniji je dio izraelskih oklopnih vozila. Ipak, on je u nizu sukoba u proteklim desetljećima, a što se tiče Izraela još u Libanonu 1982., pokazao da nije najbolje rješenje kad je u pitanju oklopna zaštita. Razlog zadržavanja tog transporterja jest u njihovu broju, raspoloživosti, praktičnosti, jednostavnosti, ali i tome što je financijski uvijek davana prednost tenkovima. Ipak, sve veća uključenost u urbane operacije, napredak protuoklopnih oruđa te pozitivna iskustva s transporterima nastalim pregradnjom iz tenkova presudila je u odluci da se razvije transporter na temelju Merkave. Merkava je izvorno izraelski tenk nastao prema specifičnim potrebama

Izraelske vojske. IDF je tražio tenk koji će u konstrukciji imati poseban naglasak na osiguranju visoke zaštite posadi tenka, ali i visoku pruhodnost na razmjerno brdovitim terenima sjevernih graničnih područja prema Siriji i Libanonu. Rezultat je tenk s vrhunskom oklopnom zaštitom koji je kroz godine razvoja ostao na najvišoj svjetskoj razini. Tenk je u prvim generacijama (Merkava Mark I i II) bio prilično trom u odnosu na NATO-ove i sovjetske pandane, ali to je ispravljeno zadnjim inačicama s jačim motorima. Prvi prototip teškog oklopног transportera pojavio se 2005. pod imenom Nemera (tigrica) koji je nastao pregradnjom Merkave Mark I. No, iako je

uslijedilo ispitivanje, nije došlo do konačne realizacije takvog vozila. Naime, suprotno dotadašnjoj praksi zaključeno je da nije isplativo pregrađivati stare tenkove nego ekonomičniji pristup u proizvodnji novih vozila temeljenih na modernom dizajnu Merkave Mark IV. Vjerojatno je u obzir uzeta i potreba osiguranja dugoročne održivosti vozila jer je puno lakša i jeftinija kasnija modernizacija vozila koje već ima suvremenu arhitekturu i u startu je kompatibilno drugim sustavima u uporabi.

POVEĆANA NABAVA

Razvoj Namera (tigar) počeo je 2007., a već sljedeće godine prikazan je javnosti i počela je proizvodnja probne serije od 15 primjeraka. Dva su Namera u sastavu Golanske brigade sudjelovala 2008. godine u operacijama u Gazi. Serijska je proizvodnja uslijedila 2009. godine. Prvotno je planirano za Izraelsku vojsku proizvesti oko 800 Namera, međutim prema nekim izvorima odobrena je nabava 386 primjeraka. Početkom 2014. broj je smanjen na 170. Ipak, nakon

KOPNENA VOJSKA

ljeta 2014. situacija se promijenila. Jedan od bitnih uzroka vjerojatno je i događaj iz operacije Protective Edge u Gazi. Palestinski RPG tada je pogodio izraelski M-113 sa sedam vojnika koji su poginuli. Narudžba je opet povećana i trenutačno je službeni broj naručenih Namera 531 (uključujući i sve već isporučene) s tim da tempo proizvodnje (točnije kupnje) iznosi tek nekih 30 primjeraka godišnje.

MADE IN USA

Kako zbog ograničenih domaćih kapaciteta proizvodnja Namera ne bi usporila proizvodnju Merkave, Izraelci su se odlučili za *outsourcing* proizvodnje tijela i glavnih komponenti vozila u SAD-u. Na taj su si način omogućili i sredstva za Nameru iz američke vojno-financijske pomoći. Kao partner u proizvodnji ugovoren je General Dynamics Land Systems, točnije državni pogon Joint Systems Manufacturing Center u Limi, Ohio, pod upravom General Dynamicsa. Finalno sklapanje vozila obavlja se u Izraelu u vojnim pogonima Tel HaShomer. Početni ugovor s General Dynamicsom obuhvaćao je 110 Namera s opcijom za još 276 te ulaganje u alate i strojeve za pogon u Limi. Nakon odluke o smanjenju broja Namera na 170, u siječnju 2014. došlo je do pregovora o izmjeni sporazuma. Svojedobno se smatralo da će penali za izraelsku stranu iznositi oko 17 milijuna dolara plus da će cijena pojedinog tijela Namera naroštati sa 730 000 na 900 000 dolara. Kako se prije spomenuto povećanje narudžbe u kolovozu 2014. godine dogodilo relativno brzo nakon objave o smanjenju

**Pogled na Namer sa stražnje strane.
Izraelci su zaključili da je njihovim vojnicima prilikom prijevoza potrebna veća zaštićenost oklopom, pa je narudžba povećana**

broja, vjerojatno se takve procjene nisu ostvarile u cijelosti.

SAMO TRANSPORTER

Namer je vozilo mase oko 63 tone i iz toga je jasno da je oklopna zaštita u najmanju ruku jednaka Merkavi Mark IV (65 tona). Tijekom operacija u Gazi 2014. Namer je preživio pogotke POVRS-a Kornet ruske proizvodnje za koji proizvođač tvrdi da probija više od metra oklop. Dimenzije vozila također su značajne: dužina iznosi 8,2 m, a ukupna visina 4,05 m. Posadu čine tri člana (vozač, ciljatelj i zapovjednik) i prevozi do devet pješaka. Vozilo ima dva otvora na krovu za zapovjednika i ciljatelja te stražnju rampu za desantno pješaštvo.

U dizajnu otvora i interijera posebno je posvećena pažnja baratanju s nosilima. Namer je, naravno, opremljen suvremenim elektro-optičkim sustavima u obliku velikih blokova periskopa i videokamera kojima se osigurava neprekinituti pregled okruženja vozila. Osim toga, Namer je opremljen i Elbitovim digitalnim sustavom za upravljanje bojištem, baš kao i Merkava Mark IV. U skladu s dosadašnjom izraelskom praksom kod oklopnih transporterata naoružanje je prilično lako. Čini ga daljinski upravljana vatrena stanica Rafael Mini-Samson sa strojnicom kalibra 12,7 mm i minobacač 60 mm za blisku obranu koji je uobičajen na izraelskim tenkovima te ručno upravljana

Tenk Merkava u akciji. Njegova zadnja inačica Merkava Mark IV poslužila je kao osnova za novi teški oklojni transporter

Foto: IDF

Oklojni transporter nastali na tenkovskim osnovama tradicija su za Izraelce, jedan je od takvih Nagmachon razvijen na osnovi britanskog tenka Centurion

Foto: IDF

Foto: IDF

strojnica 7,62 mm. Izraelci nikad nisu uveli u naoružanje borbenog vozila pješaštva jer se prema njihovoj doktrini u izravnoj vatri i borbi s drugim vozilima oslanjaju na tenkove, a mehanizirano se pješaštvo ne opterećuje dodatno još i tom zadaćom. Zadaća je transportera pješački desant sigurno dovesti do cilja (ili na cilj u slučaju Namer) gdje pješaštvo stupa u blisku borbu. BVP se u Izraelu smatra podvojenom oso-bom, vozilom koje da bi zadovoljilo obje uloge, zahtijeva previše kompromisa u dizajnu i u uporabi.

KVALITETNA ZAŠTITA

Među inačicama Namer svojedobno se u počecima projekta spominjala i

jedna koja bi bila naoružana daljin-ski upravljanom vatrenom stanicom Samson s topom 30 mm i POVRS lan-serima. Međutim do sada takva konfiguracija nije zamijećena u uporabi niti je službeno predstavljena kao odabir Izraelske vojske. Ta je inačica bila za-mišljena kao zamjena za vozila protuoklopne namjene kao što je M-113 i HMMWV s POVRS-om TOW te se stoga može zaključiti da nije trebao biti prvi izraelski BVP već vjerovatnije vozilo vatrene potpore. Osim te inačice bile su predviđene još ambulantna i inačica za izvlačenje, no one do sada nisu realizirane, a umjesto njih pojavile su se inženjerijske inačice. U sustavu zaštite Namer ima svu

opremu koja se može očekivati na modernom oklopnom vozilu: opremu za automatsko gašenje požara, sustav NBK zaštite, 12 lansera dimnih bombi, detektore laserskog zračenja. Nadalje, od početka ove godine na sve novoproizvedene Namer ugrađuje se aktivni sustav zaštite Rafael Trophy. Sustav je prvi takav koji je prošao *vatreno krštenje* i to prema svim javnim izvješćima vrlo uspješno. Na primjer, tijekom operacije Protective Edge, Trophy je od protuoklopnih raket zaštitio 15 tenkova od kojih su u četiri bili zapovjednici bojni. Potvrda vrijednosti sustava je i odluka KoV-a SAD-a i marinaca da ga testiraju na svojim tenkovima Abrams i kotačnim transporterima Stryker te eventualno njime počnu opremiti svoja oklopna vozila dok se ne razvije domaći sustav. Osim toga već sad se 50 % proizvodnje komponenti Trophya odvija u SAD-u u tvrtki C4 Advanced Tactical Systems u vlasništvu Rafaela.

Pogon Nameru čini zračno hlađeni dizelski motor Teledyne Continental AVDS-1790-9AR V12 snage 1200 KS (895 kW) koji koristi Merkava Mark III i koji mu osigurava brzinu do 53 km/h i operativni domet od oko 500 km.

INŽENJERIJSKE INAČICE

U travnju ove godine prvi su put predstavljene inženjerijske inačice Nameru. Radi se o tri inačice: s ralicom, s pojačanjem za probijanje prepreka i građevina i inačica s priključcima za vuču, guranje i postavljanje mostova koji se mogu koristiti i kao prikolica – saonice. Izraelci su specifični po tome što njihova inženjerija koristi ovakve jednostavne lansirne mostove nasuprot uvriježenim rješenjima koja zahtijevaju znatno prilagođene platforme i složenu mehaniku za prijevoz i postavljanje mostova. Potencijalni nedostatak takvog pristupa jest što zahtijeva određenu pripremu u blizini postavljanja. To onda uzima nešto više vremena i izlaze tehniku i ljudstvo moguće neprijateljskom djelovanju. Sve tri inačice nose priključke za postavljanje opreme za čišćenje od mina. Sve će biti ujedno i vozila zapovjednika satnije, voda te prvi dočasnika voda, ali na prezentaciji nije bilo definirano koja je inačica za koju zapovjednu razinu. Inženjerijski Nameri također su opremljeni aktivnim sustavom obrane Trophy. Vrijedi napomenuti da inženjerijski Namer nije namijenjen za-

Kao i mnoga druga izraelska oružja, i Namer je već borbeno dokazan, u operativnoj je uporabi IDF-a od kraja prošlog desetljeća

Foto: IDF

Foto: IDF

KOPNENA VOJSKA

mjeni postojećih teških inženjerijskih transporterata na bazi tenka Centurion.

LOGISTIČKI SRODNICI

Zanimljivo je spomenuti i logističko vozilo za izvlačenje Merkava ARV (Armoured Recovery Vehicle) koje je na prvi pogled slično Nameru, ali dolazi izravno iz Merkave Mark III. Iako je bila najavljenja inačica Namer za izvlačenje, očito je donesena odluka da se za tu ulogu iskoristi podvozje Merkave Mark III. Inače, Merkava ARV dolazi u dvije podinačice, jednoj sa snažnjim kranom nosivosti 35 tona koja se ustrojbeno raspoređuje na razini bojne i drugoj s nešto slabijim kranom, namijenjenoj satnijama. Zanimljivost je da ova vozila imaju i sekundarnu ulogu u izvlačenju ranjenika za što mogu prevesti dva ranjenika na nosilima u pratnji jednog vojnika sanitetske struke.

Prošle je godine počelo ispitivanje teškog oklopног transporterata Ofek izvedenog jednostavnom pregradnjom starog tenka Merkava Mark II. Ofek se planira koristiti u sastavu logističkih postrojbi za potrebe saniteta, prijevoza opreme, popravak i izvlačenje tehnikе i slično. Sama se pregradnja svodi na uklanjanje kupole i, kako bi se povećao unutarnji volumen vozila, postavljanje nove nadogradnje obložene rešetkastim oklopom umjesto kupole. Pristup

Dvije inženjerijske inačice Nameru koje su predstavljene ovog proljećа proširele su ponudu tog vozila, obje imaju Trophy sustav aktivne zaštite

Foto: Tank Administration, Israel Ministry of Defense

Izraelski vojnik provjerava je li sve u redu s njegovim oklopnim transporterom na vježbi 13. bojne Golanske brigade na Golanskoj visoravni u kolovozu 2012.

Rijedak prizor u kojem se američki vojnici kreću uz oklopno vozilo Namer fotografirani u lipnju 2012. u Fort Blissu u Texasu kad je američka vojska isprobavala Tigra kao kandidata za svoje novo borbeno vozilo pješaštva. Program nabave poslije je otukan, no dio proizvodnje Nameru za potrebe IDF-a Izraelci su prebacili u SAD

Foto: DF

koji kombinira gradnju novih vozila (Namer) i pregradnju starijih prije svega za potporne uloge omogućava razmjerno brzo opremanje postrojbi, a istodobno ne ometa proizvodnju novih vozila za borbenе postrojbe i, naravno, štedi novac.

Namer nema pandana među operativnim oklopnim vozilima pješaštva, a najbliže njemu je novi teški ruski BVP Armata T-15 koji je još u razvoju. Kako je proizvodnja Nameru vezana za

snažnu američku tvrtku, to mu daje i određene izvozne opcije. Međutim, jasno je da se vojske teško odlučuju za oklopno vozilo takvog tipa zbog velikih operativnih i logističkih troškova. I Izrael se teško odlučio za masovniju nabavu ovih vozila, prema mnogim procjenama tek iz krajnje nužde. Budućnost će pokazati je li Namer najava šireg trenda u razvoju oklopnih vozila na gusjenicama ili će, kao i Merkava, ostati izraelska posebnost. ■

Foto: US Army

Andrej SMOLEK

SPECIJALNE POSTROJBE

Foto: Tomislav BRANDT

KLJUČEVIZA SVA VRATA

NAJČEŠĆE PROCEDURE NASILNOG ULASKA U PROSTOR U VOJNIM I POLICIJSKIM OPERACIJAMA, POSEBICE SPECIJALnim, PODRAZUMIJEVAJU UPORABU MEHANIČKIH, BALISTIČKIH, EKSPLOZIVNIH I TOPLINSKIH METODA

S pojavom različitih oblika sukoba razvijaju se i metode nasilnog ulaska u neki zatvoreni, utvrđeni ili na drugi način osigurani prostor pod nadzorom protivnika. Kako su se tijekom stoljeća razvijala rješenja za obranu ili utvrđivanje određene *uporišne točke* (vojnog kampa, baze, položaja, zgrade, prostorije i dr.), tako su se usporedno razvijala rješenja za svladavanje takvih prepreka. Danas, u moderno doba, svaka taktička vojna ili policijska postrojba mora posjedovati bar osnovne sposobnosti uklanjanja prepreka za osiguranje svojeg prodora.

Koncepti zaštite vlastitog prostora u sukobima, uza sve preventivne i aktivne mjere, zapravo su ostali jednostavni i primitivni, iako je tehnologija napredovala. Dakle, i danas se vrlo učinkovito mogu primjeniti razne prirodne i umjetne fizičke barijere koje sprečavaju napadače da preuzmu određeni objekt ili prostor.

Engleski termin *breacher* danas je uobičajen u specijalnim vojnim i policijskim postrojbama. Označava posebno obučene i opremljene osobe koje su usko specijalizirane za uklanjanje prepreka radi prolaska članova tima ili nekog oblika postrojbe u zatvoreni ili zapriječeni prostor.

OD JEDNOSTAVNOG DO NAPREDNOG

Breacher mora uociti, procijeniti i shvatiti što drži vrata/pregradu/prepreku (ili neki drugi put/pravac) zatvorenim i kako brzo i učinkovito otvoriti, tj. stvoriti odgovarajući prolaz. Zadaća izrade prolaza za tim može biti pojedinačna ili skupna, što ovisi o tome vrši li je jedan specijalizirani pripadnik tima ili cijela skupina ljudi, a to uglavnom ovisi o metodi koja se primjenjuje ili alatu, odnosno sredstvu koje se koristi. Kad se radi o vojnim ili policijskim postrojbama u taktičkim operacijama,

Pripadnici Satnije specijalne Vojne policije OSRH koriste reket na koji se stavi eksploziv ili detonirajući stijenj. Eksplozija potpuno uništava bravu i izbija mehanizam

BREACH

**- engl.
Kršenje, prodrijeti, napraviti prodor, povreda, prekid, prekršaj, napraviti ulaz, napraviti prolaz, prelom, prelomiti, probor, probušiti, pukotina, razmak, ukloniti prepreku i sl.**

to su prodori (pojedinačni ili skupni) u određene prostore, vozila, plovila, zrakoplove, instalacije i ostalu infrastrukturu koja je cilj. Za uspješno izvršenje zadaće koriste se razne metode, od jednostavnih naprava poput tzv. ovnova za probijanje i rušenje prepreka, preko klasičnih i specijalnih namjenskih alata do tehnološki naprednih *pametnih bunker buster* bombi za uništenje nepristupačnih objekata.

Najčešći razlozi primjene *breachinga* u vojski i policiji ne ograničavaju se samo na ulazak ili izlazak vojnika ili policijaca iz određenog prostora, vozila, plovila, zrakoplova, ili instalacija. Primjerice, *breaching* može poslužiti za odvraćanje pozornosti od glavnog pravca ulaska, njime se može izraditi otvor za oružje (uključujući i neubojita oružja) te prijenos opreme poput pirotehničkih naprava, kemijskih sredstava, elektroničkih naprava i drugo. Otvor se

• SPECIJALNE POSTROJBE

Foto: US Army

Mehaničkim *breachingom* može se nazvati i prolaz kroz bodljikavu žicu. Na fotografiji ga zahvaljujući posebnim rukavicama provode borbeni inženjeri američke kopnene vojske na vježbi u Fort Braggu

može izraditi i da bi se omogućilo subjektima (počiniteljima, taoćima ili trećim osobama) da napuste određenu lokaciju, zatim da bi se osobe kanalizirale na željenu poziciju.

OPASNOST ZA TIM

Najčešće procedure nasilnog prolaska kroz prostor u vojnim i policijskim operacijama, tj. breachinga podrazumijevaju uporabu mehaničkih, balističkih, eksplozivnih i toplinskih metoda, upravo tim redoslijedom po učestalosti, složenosti i potencijalnom riziku. Uz vojsku i policiju neke od metoda koriste u radu i službe spašavanja, a česta je pojava i u vatrogasnim postrojbama.

Opasnost za tim ovisi o situaciji pri prodoru odnosno o brzini primjene pojedine taktike, tehnike i procedure. Prve tri metode (mehaničke, balističke i eksplozivne) brze su i iznenadne i relativno su *sigurne* za tim. Toplinske su metode najsporije i najopasnije za tim zbog vremena provedenog na jednom mjestu, tj. na poziciji potencijalnog ulaska. To može uključiti kašnjenje ili odgodu operacije, gubitak inicijative, brzine i iznenadenja za protivnika, a i tim izložiti opasnosti jer se može naći u statičnoj poziciji.

Sredstva i alati koji se razvijaju za izradu prolaza, odnosno rušenje, sve se više prilagođavaju za precizno i sigurno rukovanje, što u brzim i

Foto: USMC

Začlanjeni grad
Snažna kružna pila
može biti vrlo korisna
za ulaz u određeni
objekt, pa i kroz
metalna vrata, kao
što čini ovaj američki
vojnik. Naravno,
njome mora
rukovati posebno
obučeni breacher

Eksplozivni
breaching traži posebnu složenu obuku i trening. Iskustvo osigurava brzu procjenu

dinamičnim situacijama osigurava uspjeh i zadržavanje inicijative.

BRZO I UČINKOVITO

Najrašireniji mehanički *breaching* obuhvaća razne jednostavne alate, tehnike i metode nasilnog ulaska, a najčešće razbijanja (*dovoljnog* oštećenja) prepreke. Najčešće su to pokretne pregrade poput vrata ili prozora te nenosivi zidovi.

U toj se metodi teži jednostavnim i brzim rješenjima kako bi se zadržala inicijativa, efekt iznenadenja, brzina, a time i sigurnost. Karakterizira je minimalno, lokalizirano oštećenje dijela infrastrukture. Jednostavne poluge, čekići i maljevi, laki i teški *ovnovi*, sjekira, kliješta neki su od alata koji se koriste.

Osim *kinetičkih* načina koje ti alati podrazumijevaju, mehanički *breaching* može se izvršiti i hidrauličkim napravama koje se pokreću tjelesnom snagom, pneumatski (stlačenim zrakom), električnom strujom ili na motorni pogon.

Mehanička metoda nasilnog ulaska nema ograničenja u pokušajima primjene domišljatih rješenja kad formacijska specijalizirana sredstva

nisu dostupna. Na internetu svakodnevno možemo vidjeti nove video-snimeke na kojima su zabilježeni razni načini, od rušenja vrata udarcem nogom vojnika do zalijetanja vozila u ogradu kako bi se izradio brz i efikasan prolaz za pješačke timove. Možda laicima izgleda i banalno, ali eksperți preporučuju *tipični* prvi osnovni korak pri nailasku na zatvorena vrata, a to je da se jednostavno pokušaju otvoriti rukom.

BORBENA SAČMARICA

Balistički *breaching* u vojnoj i policijskoj uporabi najčešće se povezuje s jednostavnim rješenjima poput borbenih sačmarica. One su posebno prilagođene za uporabu specijaliziranih naboja i najčešće su kompaktnih dimenzija radi lakše manipulacije u skočenim prostorima i lakkog nošenja kroz prostor. Borbene sačmarice najčešće se koriste radi izbjegavanja kolateralne štete ili potencijalnih neželjenih posljedica prema drugim osobama koje se nalaze u blizini ili iza prepreke koju se želi uništiti. U načelu se koriste *sporji* projektili kako bi se izbjegao *rikošet*, tj. odbijanje projektila prema korisniku.

Stručnjaci preporučuju projektilne koji prenose veliku količinu kinetičke energije na malu površinu i pri tome se dezintegriraju (engl. *frangible*). Preporučuju se također poluautomatski sustavi zbog brzine paljbe. Često se koriste dvije ili više pušaka za eventualnu korekciju, tj. prepunjavanje ako se sukcesivno nailazi na više prepreka, a da bi se zadрžala inicijativa tima prilikom ulaska.

KOMBINACIJA S ALATOM

Borbena je sačmarica česti izbor vojske i policije i zbog polivalentnosti:

Foto: US Army

Borbena sačmarica Mossberg M500
omiljeno je oružje američkih vojnika za balistički *breaching*

sustav se, naravno, prije svega koristi kao oružje, a tek onda kao alat za balistički *breaching*. Kako bi takva platforma bila što učinkovitija najčešće se koristi u kombinaciji s drugim mehaničkim napravama. Uobičajena učinkovita taktika jest da se s borbenom sačmaricom slabí prepreka, a poluga ili čekić završava posao lomljenjem oslabljene strukture.

Balistički *breaching* je jednostavan i brz za primjenu. Ograničen je na uništavanje malih prepreka (brave, šarke/nosači vrata, lokoti, zasuni i sl.). Praktičan je za uništavanje više prepreka uzastopno u vrlo kratkom vremenu ovisno o vrsti oružja – borbene sačmarice (*pump action* ili *auto action*). Nedostaci koji se moraju uzeti u

Foto: USMC

Mehanički *breaching* maljem. Može se rabiti samostalno, ili u kombinaciji s balističkim, nakon što streljivo ošteti vrata ili bravu

Foto: US Army

Neke mehaničke metode *breachinga* mogu podsjećati na provalničke, *breacher* posebnom žicom kojom obuhvaća kvaku želi sigurno otvoriti vrata

obzir jesu vrsta projektila koji se ispaljuje jer se prepreke mogu sastojati od drva, stakla, metalnih površina ili betona, materijala koji svi redom imaju određenu razinu otpornosti. Također, neizostavni dio u radu s oružjem jest i mogućnost zastoja, opasnost od povratnog projektila rikošeta, potencijalno ranjavanje ili smrtni ishod subjekta iza mete.

BRZA IZVEDBA, DUGA PRIPREMA

Eksplozivni *breaching* podrazumijeva uporabu eksploziva za stvaranje prolaza, rupa, ulaza i/ili uklanjanje prepreka. Sam je čin najbrža metoda rušenja prepreka. No, to je najčešće sporiji način *breachinga* jer traži dulju pripremu te dodatne mjere sigurnosti prilikom rukovanja eksplozivom. Uobičajeno je da se takva metoda koristi kad alati i borbena sačmarica nemaju zadovoljavajuću učinkovitost, prepreka je nosivi zid ili je potrebno ukloniti ojačani ili armirani materijal.

Eksplozivni *breaching* traži posebnu složenu obuku i trening. Iskustvo osigurava brzu procjenu (na mjestu) koliko je eksploziva potrebno te koji će način primjene postići najbolji učinak na objektu. Najčešće se koristi detoniranjući stijenj *cord* i klasični vojni eksploziv oblikovan u odgovarajući naboј. Aktivira se kontrolirano iza zaklona s odgovarajućom zaštitom za *breachera* i tim. Ponekad se zbog sigurnosti mogu upotrijebiti primarni i sekundarni

Ugandski vojnici i američki marinci detoniraju eksploziv na željenom mjestu ulaska u objekt prilikom vježbe u bazi Camp Singo u Ugandi krajem prošle godine

Foto: USMC

• SPECIJALNE POSTROJBE

naboj. Ako prvi ne detonira, drugi bi trebalo postići željeni učinak.

PSIHOLOŠKI UČINAK

Eksperti za takav *breaching* u nekim vojskama i policijama zovu se pirotehničari. Isti je slučaj i u OSRH, a u sličnim poslovima iz domene vojnih inženjerijskih postrojbi i policijskih pirotehničara međunarodno su poznati kao *combat engineer* ili *sapper* (fr. sapeur).

Breacher može usmjerenim eksplozivnim nabojem uništiti bravu, oslabiti strukturu, preploviti vrata ili

Koncepti zaštite vlastitog prostora u sukobima, uza sve preventivne i aktivne mјere, zapravo su ostali jednostavniji i primitivni, iako je tehnologija napredovala

stvoriti odgovarajući otvor. Ako se ruši više prepreka, moguće je angažirati više *breachers* s unaprijed pripremljenim nabojima.

Prednosti eksploziva velika su kinetička energija koju je moguće usmjeriti na malu površinu i postizanje psihološkog učinka prema potencijalnoj protivničkoj strani. Negativnosti su opasnosti koje donosi eksplozija, ograničen prostor i okoliš s potencijalno zapaljivim medijima, kolateralna šteta, složena sanacija i neverzibilni učinci eksplozije, a posebice diskrecija i lokaliziranje konkretnе operacije u određenom području.

NAJRIZIČNIJE

Toplinski *breaching* najmanje je popularna i najrjeđe korištena metoda u oružanim snagama, primjenjuje se uglavnom u mornarici, kad *boarding* timovi trebaju probiti masivna vrata na brodovima

čelika. Posebno se koristi u mornaričkim postrojbama za uklanjanje prepreka prilikom *boardinga*, u akcijama spašavanja prilikom pomorskih nesreća i sl.

Na tržištu su ponuđena jednostavna prijenosna rješenja poput sustava EMPI Tec Torch. On nalikuje na klasični aparat za zavarivanje, završava palicom koja prilikom aktiviranja oslobađa veliku količinu usmjerenog toplinske energije koja doslovno reže metal zagrijavajući ga do točke taljenja pri čemu se postiže 4000°F ili oko 2200°C.

Toplinski *breaching* je najrizičnija metoda. Postupak *breachinga* može trajati od nekoliko sekundi do nekoliko minuta. Kemijska reakcija koja proizvodi toplinu postiže se uporabom sredstava koja su slična komercijalnim, ali se ne preporučuje sustav koji oslobađa otrovne plinove zbog izvjesne ugroze timova u malim i skućenim prostorima poput brodova. I zapaljenje materijala kojim je obložena ili opremljena prepreka može biti opasno. ■

Foto: US Navy

Toplinski je *breaching* najmanje korištena metoda u oružanim snagama, primjenjuje se uglavnom u mornarici, kad *boarding* timovi trebaju probiti masivna vrata na brodovima

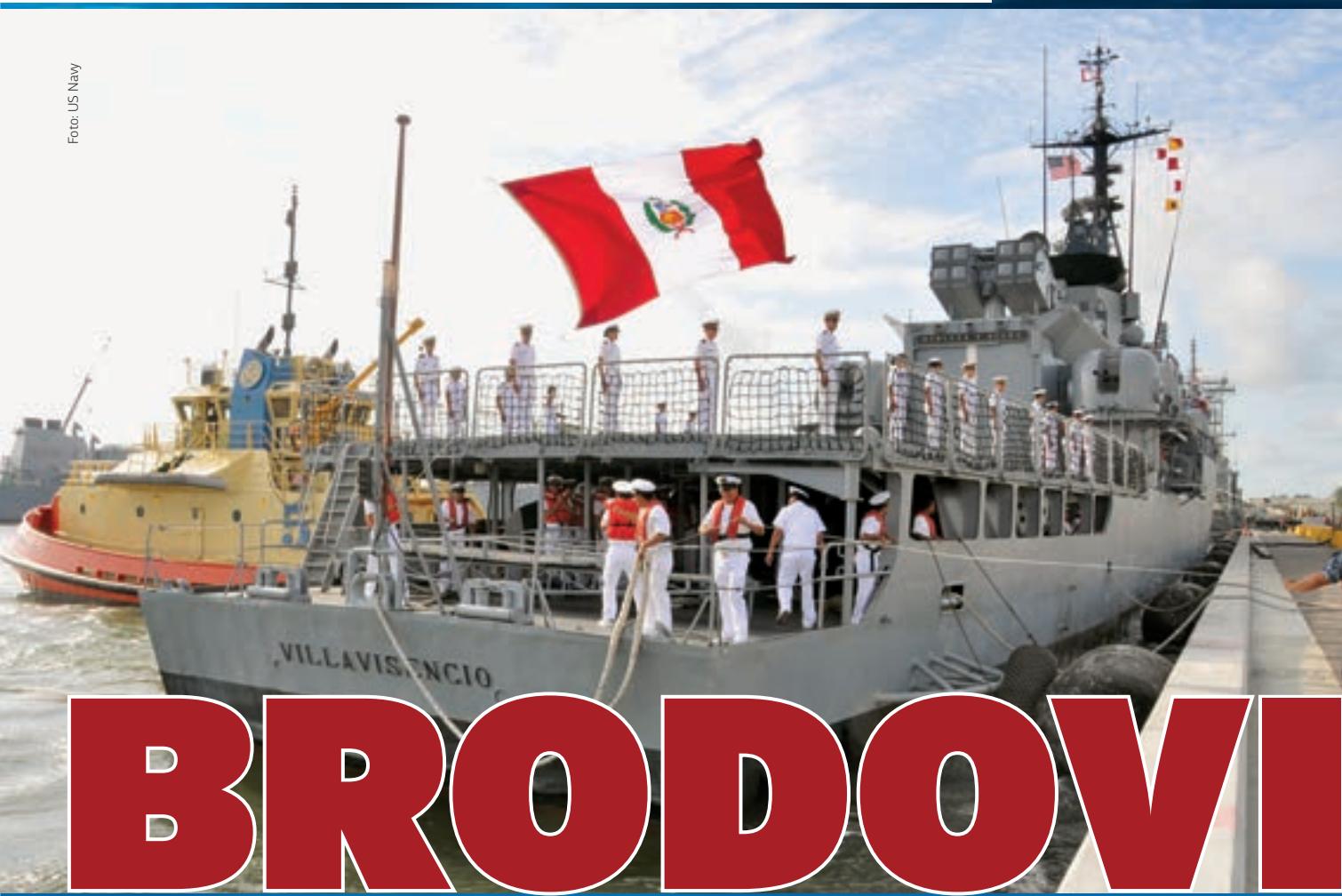

Foto: USMC

Igor SPICIJARIĆ

RATNA MORNARICA

Foto: US Navy

BRODOVI PERUANSKE MORNARICE

Peru je nakon Brazila i Argentine treća zemlja po veličini u Južnoj Americi. Na obali Pacifika s više od 2400 km obalne linije na kojoj leže njezini najveći gradovi ima stratešku potrebu za snažnom i sposobnom mornaricom i postrojbama obalne obrane, posebice zbog zaštite svojeg podmorja. Ovaj tekst predstavlja najvažnija plovila u sastavu peruanske ratne mornarice

Ratna mornarica Perua (*Marina de Guerra del Peru - MGP*) osnovana je 8. listopada 1821. i danas u svojem sastavu ima nešto više od 18 000 mornara, 3000 pripadnika mornaričkog pješaštva i oko 5000 civila. Pod Glavnim zapovjedništvom mornarice (*Comandancia General de la Marina*) nalaze se tri glavna operativna zapovjedništva: Zapovjedništvo za operacije na Pacifiku (COMOPER-PAC), Zapovjedništvo za operacije u

Amazoniji (COMOPERAMA) i Glavna direkcija za Obalnu stražu i lučke kapetanije (DICAPI). Zapovjedništvo za operacije na Pacifiku zapravo je združeno zapovjedništvo koje raspolaže površinskim postrojbama Flote, mornaričkim zrakoplovstvom i amfibijskim snagama i organizacijski integrira i koordinira svojih pet podređenih zapovjedništava. Glavna pomorska baza nalazi se u Callau, u zapadnom dijelu glavnog grada

— ▲ —
**Fregata BAP
"Villaviscencio"**
donedavno je bila u
sastavu pacifičkog
peruanskog zapovjed-
ništva, ali sad je u
procesu modifikacije
zahvaljujući kojem
će biti priključena
Obalnoj straži

Lime. Ondje se također nalazi i najvažnije vojno brodogradilište čiji su kapaciteti nedavno poboljšani. Ostale pomorske baze jesu Ancón (baza i sjedište Zapovjedništva mornaričkog pješaštva), Chimbote (manja baza i remontno brodogradilište), Iquitos (na rijeci Amazoni), manje baze Paita i Pisco, potom Puno na jezeru Tititaca i San Juan de Marcona koja je baza mornaričkog zrakoplovstva. Prema službenim najavama, očekuje

RATNA MORNARICA

Foto: Marina de Guerra del Perú

se da će baza Callao, kao i druga vojno osjetljiva strateški važna područja u blizini obale, biti dodatno zaštićena raketnim sustavima obalne obrane utemeljene na protubrodskom raketnom sustavu Otomat Mk.2 tvrte MBDA. Terenski testovi i probna lansiranja s ponudene mobilne platforme uspješno su provedeni tijekom 2013. godine. Vrijedi napomenuti da se u svim službenim dokumentima peruanski ratni brodovi označuju pokratom BAP (*Buque Armada Peruiana* - peruanski ratni brod) i flotnim brojem.

NOVE NABAVE

Koncem prosinca 2014. mornarica je dobila značajno pojačanje svojih logističko-transportnih kapaciteta za podršku Flote nabavom logističkog broda "Tacna" flotne oznake 158 (bivši nizozemski HMNLS *Amsterdam*). Iako rabljen, iznimno pogodan je brod za tehničku i logističku podršku borbenom dijelu, u izvanobalnim i oceanskim operacijama. Štoviše, može biti iskorišten i za pomoć u slučaju prirodnih katastrofa, ponajviše kapacitetima za uspostavljanjem mobilne bolnice. "Tacna" je dovršen 1995., odlikuje se punim deplasmanom od 17 040 tona, ima duljinu od 166 metara, širinu od 22, maksimalni gaz od 8 m te posadu od 120 članova. Propulzijski kompleks utemeljen je na dva dizelska motora tipa Bazán/Burmeister & Wain (svaki s 12 000 KS) omogućuje maksimalnu brzinu od 21 čvora. Može ukrcati oko 8500 t tekućeg tereta (goriva) i više od 500 t čvrstog tereta. Brod raspolaže s pet portalnih stanica za prekrcaj goriva kao i dvije dizalice za iskrcaj suhog

Iako rabljen, logistički brod "Tacna" nedavno kupljen od nizozemske mornarice neće biti podrška samo klasičnim operativnim sposobnostima peruanske mornarice nego i humanitarnim operacijama odgovora na krize

tereta. Tri helikoptera srednje veličine mogu se smjestiti u velikom brodskom hangaru i polijetati s krmene sletne palube. Dva RHIB (Rigid-hulled Inflatable Boat) čamca i ukrcani helikopteri omogućuju nadzor pomorskih prometa i suzbijanje ilegalnih operacija na moru te nadzor nad sumnjivim plovilima i letjelicama. U svojim tankovima brod može transportirati 6815 tona dizelskog goriva, 1660 tona kerozina, 178 tona hrane i 290 tona ostalog materijala uz veliku količinu lijekova. Ima kapacitet za proizvodnju 200 tona pitke vode na dan. Brod na svojim palubama može osigurati potreban prostor za smještaj i rad manjeg vojnog stožera. Obrambeni oružni sustav uključuje CIWS (Close-in Weapon System) tipa Goalkeeper sa 7 rotirajućih cijevi kalibra 30 mm smješten na krovu helikopterskog hangara. Tu su i dvije do četiri teške strojnice Browning M-2HB kalibra 12,7 mm, četiri bacaca SRBOC (Super Rapid Bloom Offbo-

ard Chaff) Hycor Mk 36 svaki sa šest cijevi (za lansiranje IC i EM mamaca i ometača) te na koncu protutorpedni sustav SLQ-25 Nixie. Elektronička oprema sastoji se od radara za nadzor i otkrivanje površinskih ciljeva te pasivnog infracrvenog senzora panoramskog nadzora IRSCAN Thales koji je osobito prikladan za akcije protiv pirata i krijumčarenja droge.

KRAĆI OD ORIGINALA

Druga važna nabava jesu dva nova amfibijska broda LPD (*Landing Platform Dock*) klase Makassar, koju je južnokorejski DSME razvio za RM Indonezije. Grade se u domaćem brodogradilištu SIMA u Callau uz stranu stručnu asistenciju i bit će najveći brodovi ikad izgrađeni u Južnoj Americi. Brodovi će dobiti imena "Paita" i "Pisco". Zamijenit će četiri zastarjela LST (*Landing Ship Tank*) broda koji su izgrađeni još pedesetih godina prošlog stoljeća i kupljeni iz američkih viškova 1985. godine.

Foto: US Navy

Indonezijski amfibijski LPD (*landing platform dock*) KRI "Banda Aceh" u plovidbi. Pripada klasi Makassar koju su razvili Južnokorejci, a trenutačno se dva takva broda grade u peruanskom brodogradilištu za domaću ratnu mornaricu. Bit će to najveći brodovi ikad sagrađeni u Južnoj Americi

osiguravaju maksimalnu brzinu od 16 čv, krstareću od 14 i ekonomsku od 12 čv. Prema potpisanim ugovorom, brodovi će biti naoružani pramčanim topom tipa OTO Melara kalibra 76 mm, četiri strojnica Bofors 40/70 mm te više strojnica manjeg kalibra. Predviđena je i instalacija za montažu američkog protuzračnog raketnog sustava kratkog dometa tipa Stinger. Zbog svojih će se karakteristika brodovi koristiti i za humanitarne misije.

BORBENI POVRŠINSKI BRODOVI

Šest raketnih fregata bivše talijanske klase *Lupo* iz sedamdesetih i osamdesetih godina XX. stoljeća glavni su borbeni brodovi u uporabi peruanske mornarice. Pod zastavom mornarice podijeljene su u dvije potklase: Aguirre (četiri broda otkupljena od talijanskog RM-a, "Palacios", "Aguirre", "Bolognesi" i "Quiñones") te Carvajal (dva broda). Izvorno je potklasa Carvajal također izgrađena u četiri primjerka ("Carvajal", "Villavisencio", "Montero" i "Mariategui"). Prva dva izgrađena su u Italiji u brodogradilištu Riva Trigoso i oni su sadaprebaćeni pod jurisdikciju i Obalne straže i klasificirani kao oceanski ophodni brodovi. "Carvajal" ima novo ime "Guardiamarina San Martín" i u Obalnoj je straži od 2013. nakon obnove, modifikacije i modernizacije u kojoj su s broda skinuti svi raketni sustavi s kontrolnom opremom i torpedni aparati. Druga fregata, "Villavisencio", trenutačno također prolazi identičnu pretvorbu. Preostali brodovi klase Carvajal ("Montero" i "Mariategui") ostali su u pacifičkom zapovjedništvu i još su uvijek naoružani svim originalnim borbenim sustavima. Izgrađeni su u Peruu s deplasmanom od 2525 t, duljinom 113,2 m i maksimalnom širinom od 11,3 m. U odnosu na izvornu konfiguraciju (misli se na potklasu Aguirre) mogu se primjetiti određene strukturne razlike. Propulzijski sustav zasnovan je na CODOG (*Combined Diesel or Gas*) konfiguraciji utemeljenoj na dvjema plinskim turbinama tipa LM-2500 koji fregatama omogućuju maksimalnu brzinu do 34 čv i dva dizelska motora GMT kojima mogu postići brzinu do 21 čv. Oružnjim sustavom upravlja Varayoc Combat Management System koji je razvio konzorcij SIMA u kojem su integrirani radar i senzori talijanske proizvodnje te američki, podtrupno, na kobilici montirani sonar tipa EDO 610E (p). U sustav je također integrirano osam protubrodskih lansera ASCM sustava Otomat MK2 u konfiguraciji 4 + 4. Protuzračni sustav Aspide s osam lansirnih celija postavljen je na krovu brodskog hangara. Topničku komponentu fregata čine pramčani top Compact OTO Melara kalibra 127/54 mm i dva dvostruka PZO topa tipa Dardo kalibra 40/70 mm. Protupodmornički element oružnog sustava uz već spomenuti sonar EDO 610E upotpunjjen je s dva trostruka ILAS-3 lansirna aparata kalibra 324 mm. Ukranci helikopter namijenjen je za kombinirano protupodmorničko i protupovršinsko ratovanje.

Raketna fregata BAP "Aguirre" pripada klasi *Lupo* koja je izvorni proizvod talijanske brodogradnje. Peruanci sad imaju osam brodova u toj klasi, a neki su izgrađeni u njihovoj zemlji

Prema zadnjim vijestima, "Paita" će biti porinuta do kraja ove godine, a "Pisco" će biti dovršen kad ona već bude operativna. Radi se o amfibijsko-jurišnim brodovima srednje veličine koji se odlikuju standardnim deplasmanom od 7300 odnosno oko 11 400 tona pri punom deplasmanu. Za razliku od indonezijske s dimenzijama 122 x 22 x 4,9 m, peruanska će inačica biti nešto kraća i vjerojatno neće premašiti 105 m. Brodovi mogu ukrcati do pet helikoptera, do 35 vozila u brodskoj garaži, dva desantna plovila u prostoru krmnenog potopivog doka, te dva RHIB jurišna čamca u bočnim udubljenjima ispod krmene sletne palube. Unutarnja konstrukcija omogućuje klasi Makassar ukrcaj do 318 vojnika s punom opremom, uz posadu od oko 125 do 130 članova. Za brodove je odabrana propulzijska CODAD (*Combined Diesel and Diesel*) konfiguracija s 2 x MAN B&W 8L28/32A dizelska motora od po 1960 kW koji svaki brodovima

Foto: Marina de Guerra del Perú

U AMAZONIJI

Zapovjedništvo za operacije u Amazoniji zaduženo je za nadzor i zaštitu riječnih tokova i onog dijela tropskih vodenih prašumskih dijelova Amazonije koji teritorijalno pripadaju Peruu. Zbog toga je opremljeno s nekoliko većih topovnjača i flotilom ophodnih čamaca (mnoge su među njima nove, a očekuje se da će biti kupljene i dodatne plovne jedinice), lebdjelicama (*hovercraftima*) te s nekoliko izvidničkih zrakoplova. Snage ovog zapovjedništva raspoređene su u fluvijalnim riječnim bazama i ono u svojem sastavu ima i postrojbe specijalizirane za operacije u tropskim šumama Amazone.

Foto: Marina de Guerra del Perú

tvu i još su uvijek naoružani svim originalnim borbenim sustavima. Izgrađeni su u Peruu s deplasmanom od 2525 t, duljinom 113,2 m i maksimalnom širinom od 11,3 m. U odnosu na izvornu konfiguraciju (misli se na potklasu Aguirre) mogu se primjetiti određene strukturne razlike. Propulzijski sustav zasnovan je na CODOG (*Combined Diesel or Gas*) konfiguraciji utemeljenoj na dvjema plinskim turbinama tipa LM-2500 koji fregatama omogućuju maksimalnu brzinu do 34 čv i dva dizelska motora GMT kojima mogu postići brzinu do 21 čv. Oružnjim sustavom upravlja Varayoc Combat Management System koji je razvio konzorcij SIMA u kojem su integrirani radar i senzori talijanske proizvodnje te američki, podtrupno, na kobilici montirani sonar tipa EDO 610E (p). U sustav je također integrirano osam protubrodskih lansera ASCM sustava Otomat MK2 u konfiguraciji 4 + 4. Protuzračni sustav Aspide s osam lansirnih celija postavljen je na krovu brodskog hangara. Topničku komponentu fregata čine pramčani top Compact OTO Melara kalibra 127/54 mm i dva dvostruka PZO topa tipa Dardo kalibra 40/70 mm. Protupodmornički element oružnog sustava uz već spomenuti sonar EDO 610E upotpunjjen je s dva trostruka ILAS-3 lansirna aparata kalibra 324 mm. Ukranci helikopter namijenjen je za kombinirano protupodmorničko i protupovršinsko ratovanje.

MODERNIZACIJA KLASE AGUIRRE

Za zamjenu dviju fregata klase *Lupo* koje su predane Obalnoj straži, Peru je odlučio od Južne Koreje nabaviti dvije vrlo kvalitetne korvete klase Pohang koja je građena tijekom 80-ih i 90-ih. Prva od njih BAP Ferré stigla je ovog srpnja, a druga bi trebala do kraja godine. Radi se o brodo-

RATNA MORNARICA

vima od 1300 t deplasmana. Fregate potklase Aguirre nisu imale nikakve promjene u odnosu na izvorni talijanski dizajn klase Lupo. Marina Militare ih je otpisala pa su fregate isporučene između studenog 2004. i srpnja 2006. godine. Određena im je opsežna modernizacija u brodogradilištu SIMA u Callao, na nekim brodovima ona još traje. Modernizacija uključuje zamjenu ASCM projektila Otomat s ASCM Exocet MM40 Block III, zamjenu raketnog PZO sustava Albatros sa Sea Sparrowom Mk 57 Mod10 NSSMS (NATO Sea Sparrow Surface Missile System) koji je kupljen u SAD-u, zajedno s upravljačko-nadzornim sustavom GMFCS (Guided Missile Fire Control System) i GLMS (Guided Missile Launching System). Sustavi su sposobni lansirati oba tipa spomenutih PZO projektila (Aspidese i RIM-7). Nadalje, u okviru modernizacije elektroničke opreme, senzora i opreme za protu-elektroničko djelovanje, uključena je i instalacija sustava MASS (Multi Ammunition Softkill System) koji proizvodi njemačka tvrtka Rheinmetall i pomorskog Selexova radara KRONOS NV integriranog s radarskim sustavom CMS IPN-20. Potonji je inačica višenamjenskog 3D radara, s aktivnim elektroničkim upravljaljivim skeniranjem prostora. Sposoban je istodobno provoditi funkcije otkrivanja, identifikacije, praćenja i navođenja oružja na ciljeve na udaljenostima od oko 180 km. Prema proizvođačkim specifikacijama može pratiti više od 300 ciljeva čak i u obalnom okolišu i situacijama koje karakterizira visoka razina primijenjenih elektroničkih protumjera. Koliko je iz dostupne dokumentacije vidljivo na topničkim kompleksima pramčanog topa OTO Melara Compact 127/54 mm kao i na topovima Dardo 40/70 mm neće biti značajnijih zahvata kao ni na njihovim sustavima za nadzor paljbe RTN-2DX (SPG-74) i RTN-10X (SPG-70).

KLASA VELARDE

U operativnoj je uporabi i šest plovnih jedinica klase Velarde koje su klasificirane kao korvete, ali zapravo se radi o velikim FACM brzim napadnim raketnim brodovima. Proizvedeni su u Francuskoj u okviru poboljšane klase Combattante (PR-

Peruanski kadeti vježbaju na novom školskom jedrenjaku BAP "Union". U sastavu mornarice više je od 18 000 mornara

BAP "Mariategui", još jedna fregata klase Lupo (potklasa Caravaj), u operativnoj je uporabi u pacifičkom zapovjedništvu. Na fotografiji je nadljeće američki MH-60S Sea Hawk na međunarodnoj vježbi

Foto: Marina de Guerra del Perú

72P) i isporučeni Peruu tijekom 1980. - '81. godine. Naoružani su pramčanim topom OTO Melara Compact 76/62 mm, krmenim PZO dvostrukim topom 40/70 mm. Glavno su oružje četiri francuska ASCM projektila tipa Exocet MM-38 postavljenih u parovima na oba boka, između nadgrađa i krmenog topničkog kompleksa. Radi povećanja obrambenih PZO sposobnosti, u kasnim devedesetima na ova je plovila instaliran i ruski MANPADS raketni

sustav Igla-1E (NATO-ova oznaka SA-16 i konceptualno vrlo sličan američkom Stingeru) s infracrvenim sustavom navođenja. S deplasmanom od 560 t i dimenzijama od 63 x 9,1 m klasa Velarde opremljena je pogonskim sustavom utemeljenim na četiri brzohodna dizelska motora koji prenose snagu na četiri propeler. Posljednja tri broda iz isporučene serije mogla su svojedobno dostići brzinu od 36 čvorova, zahvaljujući njihovu osnaživanju pogona

Foto: US Navy

Foto: Marina de Guerra del Perú

Klasa Velarde, kojoj pripada i BAP "Santillana", klasificirana je kao korveta, ali zapravo je riječ o FACM brzim napadnim raketnim brodovima

provedenog 1998. godine, dok su prva tri broda dostizala maksimalno 33-34 čv. Na rešetkastom jarbolu montiran je Thompsonov radar za nadzor zračne i površinske situacije, kao i navigacijski radar RACAL Deca, a na krovu je nadgrađa radarski sustav za upravljanje paljborom tipa CSEE Panda. Posada se uobičajeno sastoji od 45 do 48 članova. Postoji plan njihove zamjene novim brzim ophodnim čamcima, ali još uvijek nije odobren.

PODMORNICE IZ NJEMAČKE

Operativna postrojba Zapovjedništva podmorničarskih snaga u svojem sastavu ima šest dizelko-električnih podmornica Type 209, izgrađenih u Njemačkoj na navozima brodogradilišta HDW. Četiri podmornice,

građene koncem 1980-ih i isporučene MGP-u od 1982. do 1983., pripadaju podtipu 1200., a prve dvije podmornice - u uporabi od sredine sedamdesetih - pripadaju podtipu 1100. Pogonski se sustav sastoji od četiri MTU dizelska motora i elektromotoru Siemens koji omogućuju površinsku brzinu nešto veću od 11 čv te gotovo dvostruko veću u podvodnoj plovidbi. Maksimalna dubina zarona iznosi 300 metara, a naoružane su s borbenim kompletom od 14 torpeda kalibra 533 mm koji se mogu lansirati kroz osam pramčanih torpednih cijevi. Dosad su prošle nekoliko ciklusa modernizacije koji su rezultirali zamjenom izvornog središnjeg sustava lansiranja torpeda Signaal Sinbad M8/24 s novim talijanskim sustavom Sepia

Peruanske podmornice Type 209 proizvedene su u Njemačkoj. BAP "Islay" pripada podtipu 1100 koji je predviđen za otpis 2020. godine

Foto: US Navy

ŠKOLSKI JEDRENJAK

U siječnju ove godine u operativnu je uporabu ušao novi peruanski školski brod – jedrenjak "Union", izgrađen prema španjolskom projektu s četiri jarbola deplasmana 3200 tona. Nova ploveća škola MGP-a dugačka je 113,7 i široka 13,5 m. Imala smještajne kapacitete za 257 osoba (posadu, kadete i instruktore). "Union" je izgrađen i sastavljen od 38 čeličnih blokova, na domaćim navozima (uz tehničku pomoć i asistenciju španjolskih brodograditelja) i po svojim je gabaritima trenutačno najveći školski brod jedrenjak u Latinskoj Americi. Brod raspolaže s predavaonicama, knjižnicom, informatičkim odjeljkom, kao i nekoliko specijaliziranih prostora za određene kolegije.

Foto: Marina de Guerra del Perú

Mk.3. U njemu su integrirani podaci s radarskih senzora, kao i podaci s aktivno-pasivnog sonara Atlas Elektronik CSU-3. Podtip 1200 bit će ponovno moderniziran do 2021. Obje su starije podmornice Type 209/1100 predviđene 2020. za otpis iz uporabe. ■

ZAMJENA ZA VETERANA?

Peru sve ozbiljnije razmatra mogućnosti zamjene svoje (već) povijesne krstarice *Almirante Grau* (bivša nizozemska *De Ruyter*), zastavnog broda mornarice koji je vrlo dobro održavan unatoč svojih šezdesetak godina na moru. Zamjena bi bila razarač s vođenim projektilima (DDG). Prije svega u obzir dolazi kupnja nekog od starijih europskih plovila, ali trenutačno ne postoje najave ni razmišljanja da bi neka od europskih mornarica uopće prodala takvu vrstu broda.

Foto: Marina de Guerra del Perú

HRVATSKI VOJNIK I HRVATSKI POVIJESNI MUZEJ

General hrvatskog podrijetla skončao je svoj život u vlaku u studenom 1918. Monarhija u kojoj je postigao visoki časnički čin i stekao plemićki položaj u to se vrijeme raspada...

Ivan pl. Schwarz (Petrinja, 1863. – 1918.), sin je carskog i kraljevskog šumara Dragutina Schwarza i Viktorine rođ. barunice Tunkl od Asprunga i Hochenstadta. Nakon završene građanske škole u Glini primljen je u kadetsku školu u Karlovcu. Unovačen je 1881., a sljedeće je godine kao kadet dodijeljen 11. pješačkoj pukovniji. Kadetom časničkim zamjenikom imenovan je 1883. godine. Iduće je godine premješten u 89., a 1885. u 81. domobranski bataljun. Iste je godine premješten na pokusno službovanje u Kraljevsko ugarsko-hrvatsko-slavonsko oružničko zapovjedništvo, gdje je stekao čin poručnika. U Oružničko zapovjedništvo premješten je 1886. gdje je ostao do smrti. Čin natporučnika dobio je 1891., satnika 2. klase 1896., a satnika 1. klase 1899. Čin bojnika stekao je 1. svibnja 1910., potpukovnik je postao 1. studenog 1913., a pukovnik 1. ožujka 1915. Od 30. srpnja do 14. kolovoza 1914. bio je zadužen za nadzor postaja smještenih na granici sa Srbijom od Drine do Zemuna. Od 14. kolovoza do 14. rujna iste godine na dužnosti je zamjenika oružničkog zapovjednika u Zagrebu. Od 16. rujna 1914. do 26. kolovoza 1915. djelovao je kao stožerni časnik u Zemunu. Po nalogu Gromadnog zapovjedništva (*Gruppen Kommando*) za Srijem i Banat zaposlio je s oružnicima i finansijskom stražom 2. prosinca 1914. kraljevski konak u Beogradu. O tome je zapisao u životopisu: „Te ovdje osim odredbe svih potrebnih

Dokumenti i predmeti iz ostavštine Ivana Schwarza danas zauzimaju značajan udio u fundusu Hrvatskog povijesnog muzeja koji se odnosi na austrougarsku vojsku

IVAN

sigurnostnih mjera za Beograd, još i postajno zapovjedičtvu do 8. prosinca vodio. U Beogradu i okolicu do 14. prosinca 1914. mnogo stotina neprijateljskih vojnih obveznika, a prikrivenih srbskih vojnika i komitadžija otkrio i uhitio; ne manje velike količine raznog ratnog materijala (...) posakupio i predao.“ Za vrijeme posjeta njemačkog cara njemačkim postrojbama u Srijemu rukovodio je sigurnosnim mjerama. Od 13. lipnja 1916. privremeno je vodio zapovjedništvo Kraljevsko ugarsko-hrvatsko-slavonskog oružništva. Biografski podaci do 1916. preuzeti su iz Životopisa I. Schwarza u kojem je naveo i stečena odlikovanja i medalje. Izgrađe (nakon 1916.) doznajemo da je njemu

Tekst i foto: Hrvatski povijesni muzej

PL. SCHWARZ

Pregovori o primirju s Rusima

- autor fotografije: M. Kraljević, Besarabija, 1917.
- HPM/PMH – 20162
- fotografija 13 x 18 cm; na poledini rukopis: "U Polana postavu za pregovora o primirju s Rusima 1917. (...) / Snimio puk. fotograf vod. Marko Kraljević" (pripremila: Ela Jurdana)

Svečana odora ugarskog konjaničkog generala (Ivana pl. Schwarza)

Atila

- Budimpešta, 1918.
- HPM/PMH – 31325

Crvena čoha, crveni taft, zlatne pozamenterijske borte/trake, zlatni lančani pozamenterijski gajtani, pleteni gumbi s drvenom jezgrom, izvezene pozlaćene zvjezdice (oznaka čina general-bojnika na ovratniku); šivanje, tkanje, pletenje; duljina kaputa 64 cm, širina leđa 47 cm, duljina rukava 60 cm; oznaka proizvođača na desnom džepu svilene podstave: "Misoga Sándor SC. ÉS KIR. UDVARI SZALLITO Budapest Váci-utcza 36".

Hlače

- Budimpešta, 1918.
- HPM/PMH – 31326

Crvena čoha, crna svila, zlatne pozamenterijske borte i gajtani, elastične trake, metalni gumbi; šivanje; duljina nogavica 97 cm, širina 57 cm.; oznaka proizvođača na crnoj svilenoj podstavi ista kao kod atile.

Tip tzv. husarskih jahačih hlača bogato ukrašenih motivima viteškog veza izvedenim zlatnim pozamenterijskim trakama, na bedrima motivom viteškog prepleta, te bočno i uz leđni dio i prišivenom pozamenterijskom trakom (širina 2 cm) koja asocira na *lampas* karakterističan za svečane vojničke hlače pripadnika pješaštva. Na prednjoj strani hlača nalaze se dva koso urezana džepa, nogavice završavaju rezom koji se kopča s dva gumba i na kraju prišivenom gumenom trakom.

Kalpak s perjanicom

- Budimpešta, 1918.
- HPM/PMH – 31327 (kalpak), HPM/PMH – 31327 (perjanica)

Crveni filc, crni svileni taft, dabrovo krzno, zlatni pozamenterijski pleteni gajtani, koža; šivanje; visina 16,5 cm, promjer 21 x 15 cm; perjanica: čapljino perje, pozamenterijski gajtan, duljina 40 cm, oznaka na crnoj svilenoj podstavi jednaka kao kod atile i hlača.

Kalpak je načinjen od crvenog filca, na oplošju obložen dabrovim krznom, podstavljen crvenim taftom. Kalpak inače ukrašava (nije prikazana na fotografiji) perjanica od crnog čapljina perja, pri kraju učvršćena zlatnom pozamenterijskom vrpcom.

U Schwarzu svečanu odoru koja je u muzeju spadaju još i zimska atila, svečani časnički pojasa, zglobni gajtan i zapovjedna generalska palica.

(pripremila: Jelena Borošak Marijanović; literatura: Šercer, 1982.:28-29)

i njegovim potomcima dodijeljeno ugarsko plemstvo 1917., a predikat "de Petrinja" stekao je 1918. (cijeli je postupak platio 709 kruna). Posljednje godine Velikog rata, 26. veljače 1918., dobio je čin general-bojnika. Iste godine dodijeljen mu je časnički križ ordena Franje Josipa I. Izvršio je samoubojstvo u vlaku Zidani Most – Zagreb 1. studenog 1918. (pripremila Ela JURDANA)

U očekivanju reakcije i pomoći JNA, vodstvo pobunjenih Srba u Hrvatskoj nastavilo je početkom 1991. razmatrati opcije pripajanja hrvatskog teritorija Srbiji. Očigledno u kontaktu sa srpskim vodstvom, niti tјedan dana nakon Miloševićeva zahtjeva da JNA "pokrije 'srpsku' područja u Hrvatskoj", predsjednik SDS-a, istaknuti srpski intelektualac i akademik Jovan Rašković 29. je siječnja 1991. članstvu svoje stranke poručio da je "nacio-

potpisao predsjednik SDS-a akademik Jovan Rašković, Dokumenti RSK 2007, knj. 2: 130. Istodobno, srpski političari nastavili su iznositi neistine o događajima u Hrvatskoj. U pismu koje je početkom veljače 1991. poslao iz Beograda hrvatskom predsjedniku Tuđmanu, predsjednik Srpskog pokreta obnove Vuk Drašković spominje "povampirene aveti endehazije" i granice "Srpske Krajine", te optužuje hrvatskog predsjednika da je preuzeo "zastavu Hrvatske

nik Tuđman osobno odgovori. (...) Potrebno je nepristranim stručnjacima i ozbiljnim ljudima omogućiti da ocijene autentičnost optužbi na kojima neki vojni i politički krugovi, a očito i Vi, gradite optužbu hrvatskog naroda. Možete li navesti ijednu ranjenu ili ubijenu žrtvu, ijedan metak ispaljen od organa sigurnosti ili ijedno ime Srbina stradalog u zatvorima demokratske države Hrvatske? Nadamo se da se ne zauzimate za ljude iz terorističkog podzemlja u kakve

du takve uvjete diktira Srbija. Povijest je pokazala da Srbija nije bila sposobna da se ni 'moralno, ni civilizacijski, ni vojnički, ni razumski' nametne Hrvatskoj. Vrijedi li uopće Vama, s predrasudama s kojima nastupate, ponavljati povijesne činjenice da je hrvatski narod sam svoju slobodu, ustajući protiv fašizma pa i protiv NDH stvorene u okviru Hitlerovog imperijalnog poretka iz rata - prije nego što je Srbija oslobođena od partizanske vojske,

HRVATSKI MEMORIJALNO-DOKUMENTACIJSKI CENTAR DOMOVINSKOG RATA U SURADNJI S HRVATSKIM VOJNIKOM OBJAVLJUJE AUTENTIČNE DOKUMENTE I MEMOARSKO GRADIVO VEZANO UZ DOMOVINSKI RAT

NEUTEMELJENE O

(pismo Vuka Draškovića predsjedniku RH)

nalni pokret srpskog naroda u Hrvatskoj pokret za nacionalnu ravnopravnost, građanska prava i demokratsku rezidualnu i saveznu Jugoslaviju, ali da kao neke druge mogućnosti, koje će postati aktuelne za, najkasnije, nekoliko mjeseci, ostaju: samostalna Srbija, srpska država Krajina kao dio ili autonomna pokrajina Srbije ili, konačno etnička Srbija koju mogu zvati zastarjelom krilaticom ili podvaljivačkim imenom velike Srbije." ("Poziv na sjednicu Glavnog odbora SDS-a", sazvanu za subotu 2. veljače 1991., koji je 29. siječnja 1991. u Šibeniku

poražene u Drugom svjetskom ratu" i "nacističku misao". Zapravo, on je tada optužio hrvatskog predsjednika i Hrvatsku za navodnu "ustašizaciju", baš kao što to i danas, odnosno tijekom 2016., opet čini srpskog vodstvo, ali i neke stranke, dio medija i pojedinci iz Hrvatske, optužujući aktualno hrvatsko vodstvo i Hrvatsku za "neoustašizaciju".

Ured predsjednika RH tada je (13. veljače 1991.) odgovorio Vuku Draškoviću:
"(...) Ton Vašeg pisma, izrečene prijetnje, pa i uvrede, otklanjavaju mogućnost da Vam predsjed-

spada uhićena Arkanova grupa. Ali čak i onda kad bi bili sasvim u pravu da su hrvatskom vodstvu 'potčinjene povampirene aveti Endehazije' (...) 'teroristi i umobolni ljudi', od Vas bi se očekivalo da svoj neprikriveni prezir ne proširujete na cijeli hrvatski narod. Jer, Vi u pismu tvrdite da je 'ustaška Hrvatska, gospodine Tuđman, i moralno, i civilizacijski, i vojnički i razumski i u svakom pogledu – invalidna da diktira uslove svog opstanka u Jugoslaviji ili odlaska iz Jugoslavije'. Čini se da je Vama jedino logično i normalno da hrvatskom naro-

bugarske vojske i Crvene armije - izišao sa 5 od 9 armijskih korpusa NOV-a? Znate li uopće (želite li znati?) da je u najpre Sudnijim bitkama na Neretvi i Sutjesci bilo najviše Hrvata? Odakle Vam ili bilo kome pravo na starateljstvo nad Hrvatskom i hrvatskim narodom, na razoružavanje njezine Teritorijalne obrane uoči slobodnih izbora, (zapravo, odmah nakon izbora, op. a.), na prijetnje Hrvatskoj dobrovoljačkim odredima iz Srbije i Crne Gore, na drek uzbog naoružavanja legalnih organa hrvatske policije? Vrijedi li uopće bilo kakav argument protiv

mržnje s kojom Vi i Vama slični pobornici velikosrpskog ekspanzionizma nastupate? Zato, ako se pozivate na razum, koji bi zbilja morao prevladati, ne prijetite teritorijalnim komadanjem Republike Hrvatske i ne sudjelujte u bjesomučnoj hajci protiv svega što nosi hrvatsko ime. Ne podcjenjujte ni razum srpskog naroda koji će, nadamo se, znati, ako ga natjerate da iz Srbije dođe na komadanje Hrvatske, presuditi o tome što je odbrana slobode, a što osvajački pohod." (Ured predsjednika RH; *Kronologija rata, Hrvatska i Bosna i Hercegovina, 1989.-1998.*, Hrvatski informativni centar, Zagreb 1998., 41)

U takvim okolnostima, a povodom primitka Rezolucije Skupštine Republike Slovenije o prijedlogu za sporazumno razdruživanje SFRJ, Sabor RH je 21. veljače 1991. prihvatio "Rezoluciju o prihvaćanju postupka za razdruživanje SFRJ i o mogućem udruživanju u savez suverenih republika" te donio "Rezoluciju o zaštiti ustavnog poretka Republike Hrvatske", u kojoj je ustvrdio da "Naredba Predsjedništva SFRJ od 9. siječnja 1991. nije bila donesena s

namjerom "da se rasformiraju svi oružani sastavi, koji nisu u sastavu jedinstvenih oružanih snaga SFRJ ili organa unutrašnjih poslova, već je njezina svrha bila stvoriti parapravnu podlogu za rušenje demokratski izabrane vlasti i pravnog poretka u Republici Hrvatskoj." Ubrzo potom, 28. veljače 1991., Lawrence Eagleberger, zamjenik državnog tajnika SAD-a, prvi put iznosi tezu da "ovakva Jugoslavija nije u interesu SAD-a" te da treba "promijeniti stanje na Balkanu kroz raspad Jugoslavije, a potom formirati državu kakva njima odgovara."

'Za Jugoslaviju', a u Makedoniji ići na koncept mitinga za rušenje probugarskog rukovodstva; - povećati borbenu gotovost vojske (JNA), izvršiti mobilizaciju i spremiti se za odlučnu akciju u Hrvatskoj." (Borisav Jović, *Poslednji dani SFRJ: Izvodi iz dnevnika*, Beograd 1995., 276-278)

Sukladno takvoj politici JNA i srbjanskog vodstva, pobunjeni Srbi u Hrvatskoj nastavili su s politikom destabilizacije Hrvatske, s ciljem odvajanja dijela njezina teritorija. U veljači i ožujku u Hrvatskoj su uslijedili novi protuhrvatski mitinzi

većinu članova jugoslavenskog Predsjedništva za uvođenje izvanrednog stanja, što bi omogućilo JNA da se, na temelju dobivenih ovlasti, obračuna s hrvatskim vodstvom. No, tome su se na sjednici Predsjedništva usprotivili predstavnici iz Makedonije, Bosne i Hercegovine, te, dakako, Stjepan Mesić iz Hrvatske (član Predsjedništva iz Slovenije Janez Drnovšek nije nazočio toj sjednici). Sjednica je nastavljena 14. i 15. ožujka 1991., a nazočio joj je i član Slovenije u Predsjedništvu Janez Drnovšek, no srbjansko vodstvo i vojni vrh nisu uspjeli

OPTUŽBE IZ SRBIJE

dniku Tuđmanu, veljača 1991.)

Istodobno, krajem veljače 1991. vojni vrh (JNA) i srbjansko vodstvo usuglasili su plan daljnog zajedničkog djelovanja:

- "treba se čvrsto osloniti na snage koje su za Jugoslaviju u svim dijelovima zemlje i da se kombiniranim političkim i vojnim mjerama sruši vlast prvo u Hrvatskoj, a potom u Sloveniji;

- u Hrvatskoj treba institucionalno i politički jačati srpsku krajinu i podržati njeno otčepljenje od Hrvatske, ali ne javno nego faktički;

- organizovati masovne mitinge u Hrvatskoj protiv HDZ, Bosnu i Hercegovinu dići na noge

Srba (u Kninu, Vukovaru, Belom Manastiru, Dalju, Bobotu, Mirkovcima, Trpinji i Borovu Selu). Započeli su i veći oružani napadi srpskih terorista na hrvatsku policiju: u Pakracu 2. ožujka 1991., što je prvi oružani sukob između hrvatske policije i srpskih terorista, i u Nacionalnom parku Plitvička jezera na sam Uskrs 31. ožujka 1991. (Krvavi Uskrs).

Nakon sukoba u Pakracu, 12. ožujka 1991. održana je dramatična sjednica "Vrhovne komande OS SFRJ" i Predsjedništva SFRJ, na kojoj je srbijansko vodstvo pokušalo pridobiti

li dobiti potreban glas koji je nedostajao za proglašavanje izvanrednog stanja u državi. Ipak, posljednja rečenica Veljka Kadijevića na sjednici 15. ožujka 1991. zvučala je kao prijetnja: "Mi kao vojska ćemo iz toga izvući pouke. Štab Vrhovne komande obaveštava da uzima sebi pravo i obavezu da odmah nakon ove odluke procjeni situaciju i povuče konsekvene koje iz nje proizlaze." Povijest je potvrdila da ta prijetnja nije bila izrečena "u prazno", odnosno da je JNA, sukladno svojoj procjeni, ubrzo počela "povlačiti konsekvene". ■

Nošenje ranjenika s nepristupačnog terena tijekom Galipolske bitke 1915.

Poljska bolница u sastavu NATO-a

FILATELIJA

Prvi suvremeni sanitet primijenjen je u drugoj polovini XIX. stoljeća. Na marki je prikazan španjolski sanitetski časnik iz 1895.

MARKE VOJNI SANITET

Bolnica "Dr. fra Mato Nikolić" u Novoj Biloj tijekom ratnih sukoba u BiH devedesetih godina prošlog stoljeća zbog bлизine bojišnice pretvorena je u ratnu bolnicu

Sanitet je vrlo važan dio oružanih snaga koji se brine za očuvanje zdravlja, liječenje i osposobljavanje za službu oboljelih, ozlijedjenih ili ranjenih pripadnika

Ivo AŠČIĆ

Spominje se čak u vojsci perzijskog kralja Kira Starijeg tijekom VI. stoljeća prije Krista. Za razliku od srednjeg vijeka kad je zbog vrlo malog broja lječnika u vojnim postrojbama i nepostojanja organiziranog izvlačenja ranjenika s bojišta, broj mrtvih vojnika bio iznimno velik, a amputacije ubičajene, u I. svjetskom ratu bila su uvedena sanitetska vozila za evakuaciju i skupine za nošenje ranjenika, te organizirane poljske vojne bolnice. Između dva ratova uvedeno je načelo etapnog liječenja, u kojem se na razini bojne ustrojvalo prebijalište, kirurška pomoć na razini divizije, a većina lakše ranjenih zadržavala se i liječila u diviziji ili u bolnicama korpusa, dok se teže ranjenike upućivalo na liječenje u civilne bolnice u pozadini.

Mnogi vojnici pripadnike saniteta smatraju najhrabrijima u oružanim snagama jer se prilikom intervencija na bojišnici ne vraćaju bez ranjenika, riskirajući često vlastite živote. Zbog svoje je uloge vojni sanitet vrlo često tema i poštanskih maraka, reprezentativnog medija zemalja i samostalnih teritorija. Na ovim su vrednotama prikazani različiti događaji, osobe i sredstva koja su u velikoj mjeri pridonijela smanjenju broja stradalih vojnika tijekom ratnih djelovanja ili u nekim drugim okolnostima: nošenje ranjenika na magarcu s nepristupačnih područja tijekom Galipolske bitke 1915.

Najveći ovogodišnji sportski događaj, XXXI. olimpijske igre održale su se u višemilijunskom brazilskom gradu Riju de Janeiru

(Australija 2015.), 500. obljetnica španjolskog vojnog saniteta (Španjolska 2015.), 110 godina medicinskog vojnog odjela (Tajland 2009.), medicinsko zbrinjavanje ranjenika tijekom II. svjetskog rata – u to je vrijeme SAD imao najbolju sanitetsku službu; bila je organizirana na nekoliko razina, od pukovnije do teritorija unutar zemlje (SAD 1993.). Zbrinjavanje i njega vojnika nastradalih u Galipolskoj bitki 1915. (Malta 2015.), Nicole Mangin, sanitetska časnica u I. svjetskom ratu (Francuska 2015.), Rimski car Klaudije: uz organizirane vojne bolnice i zdravstvena učilišta tijekom I. stoljeća uveo je i lječnike u postrojbe (Velika Britanija 1993.), vojni sanitet u mirnodopskim uvjetima: dobrovoljno darivanje krvi (Macao Kina 2004.), Briga oko ranjenika u II.

svjetskom ratu (Finska 2005.), 60 godina postrojbi za padobransku medicinsku pomoć (Indija 1992.), Vojna bolnica "Prof. Morion" (Dominikanska Republika, 1940.), i dr.

NA PUTU PREMA RIJU

Ljetne olimpijske igre (port. Jogos Olímpicos de Verão), XXXI. po redu, održale su se u višemilijunskom gradu Riju de Janeiru (Brazil) od 5. do 21. kolovoza ove godine. To su prve olimpijske igre u Južnoj Americi i treće na

U Riju su se u čak 33 sporta natjecali sportaši iz 205 zemalja

južnoj hemisferi, nakon Melbourna 1956. i Sydneysa 2000. Također, Igre su prvi put organizirane na portugalskom govornom području, čijim se jezikom službeno koristi više od 215 milijuna stanovnika.

Na Igrama je nastupilo više od deset tisuća sportaša iz 205 zemalja, a natjecali su se u 33 sporta: atletika, badminton, biciklizam, boks, daljinsko plivanje, dizanje utega, gimnastika, golf, hokej, hrvanje, jedrenje, judo, kajak/kanu, konjički sport, košarka, mačevanje, moderni petoboj, nogomet, odbojka, odbojka na pijesku, plivanje, ragbi, rukomet, sinkronizirano plivanje, skokovi u vodu, stolni tenis, streličarstvo, streljaštvo, taekwondo, tenis, triatlon, vaterpolo i veslanje. Za olimpijska odličja nakon dužeg prekida ponovno su se borili sportaši u ragbiju 7 i golfu.

S novih "olimpijskih" maraka saznavaju se različite zanimljivosti vezane za pojedini sport ili zemlju domaćinu, i za zemlju čiji su sportaši sudjelovali: Brazil je tijekom 2015. izdao više od 120 različitih maraka kojima promovira sve sportove na Igrama te nekoliko s prikazom maskote i grada domaćina, Cipar je prvi put u svojoj povijesti osvojio olimpijsku medalju u Londonu 2012.. Novi je Zeland prikazao na deset maraka sportove u kojima su do sada osvajali odličja i dr. Također, određeni broj zemalja (npr. Češka) izdao je marke kojima su najavljenje i Ljetne paralimpijske igre u istom gradu u prvoj polovini rujna ove godine. ■

Avers slavonskog banovca bana Stjepana iz 1256.

(crtež Stjepan Benković: "O obljeticni, kovnici i banovcu",
Zbornik povijesnog društva Pakrac-Lipik 3(2006):5)

ZASTAVA GRADA PAKRACA

Pakrac se u povijesnim zapisima pojavljuje početkom XIII. stoljeća, a do povale Tataru dolazi u posjed vitezova ivanovaca (hospitalaca). U Pakracu stoluje ban Slavonije Stjepan koji 1256. dobiva pravo kovanja novca i osniva kovnicu. Tu kuje *monetu banalis* – slavonski banovac, kvalitetan srebrni novac koji postaje cijenjen i na širem prostoru. Na aversu kovаницa bila je prikazana kuna u trku između dvije šesterokrake zvijezde, okružena dvjema perlastim kružnicama između kojih je bio natpis MONETA REGIS P(ro) SCLAVNIA (kraljevski novac za Slavoniju). Ta je kuna temelj ne samo kasnjem grbu Kraljevine Slavonije (1497.), nego i nazivu hrvatske valute te navišem gradskom priznanju koje se naziva Pečat Grada Pakraca. Do XV. stoljeća Pakrac je opet pod upra-

Zastava grada Pakraca, 1996.

vom ivanovaca iz Vranskog priorata, a u XVI. stoljeću imanje je Nikole Zrinskog koje se postupno pred naletima Turaka napušta do 1543. kad ga i zauzimaju. Nakon oslobođenja od Osmanlija Pakrac postaje vlastelinstvo obitelji Janković Daruvarski.

Srpski pobunjenici u Republici Hrvatskoj 1991. pokušavaju zauzeti Pakrac kao središte samoproglašene Srpske autonomne oblasti Zapadna Slavonija. Slijedi bitka za Pakrac od 1. do 3. ožujka 1991., kao prvi otvoreni sukob oružanih snaga Republi-

ke Hrvatske i srpskih pobunjeničkih snaga poduprtima Jugoslavenskom narodnom armijom. Postrojbe posebne namjene hrvatske policije oslobodile su grad od pobunjenih snaga, no Pakrac ostaje na prvoj crti sve do vojno-redarstvene akcije Bljesak 1995.

Pitanje gradskih simbola u suverenoj Republici Hrvatskoj razmatra se tek nakon toga te je tad još općinska skupština usvojila simbole 19. ožujka 1996. Tad je usvojen današnji nacrt grba, no prvotno usvojena zastava bila je svjetlo sive boje s tim grbom u sredini. S obzirom na to da pravila za gradske zastave dopuštaju samo pet temeljnih heraldičkih boja za boju zastavnog lista, ubrzo je i formalno promijenjena boja zastave u plavu, a oko grba je dodan žuti obrub. ■

NASTAVNO SREDIŠTE ZA OBUKU VOJNE POLICIJE "BOJNIK ALFRED HILL" – ZAGREB

Početkom 1992. započinju pripreme za specijalističku obuku ročnika koji su u ožujku počeli sa služenjem u prvom naraštaju ročnika u središtima za obuku i odgoj vojnika u Koprivnici, Jastrebarskom, Požegi, Puli, Sinju i Zagrebu, pa tako i onih po programu Vojne policije (VP). Od djelatnika VP-a ustrojava se Nastavna satnija u Skradu gdje u svibnju 1992. dolazi i prvi naraštaj vojnika-novaka. Nakon uređenja objekata Satnija se seli u Delnice. U Nastavnoj satniji početkom 1993. godine proveden je prvi tečaj za djelatne vojne policijace iz svih postrojbi VP-a koji do tada nisu imali vojnopolicijske izobrazbe. Nastavno središte za obuku VP-a (NSVP) utemeljeno je 20. svibnja 1993., a krajem godine seli se u Zagreb. Od 1998.

godine Središte nosi ime prvog zapovjednika Satnije VP-a 204. brigade HV-a – Vukovar Alfreda Hilla koji je poginuo u obrani Vukovara na Sajmištu 16. listopada 1991. Preustrojem Oružanih snaga 2008. godine Središte je ušlo u sastav tada ustrojene Pukovnije Vojne policije Hrvatske kopnene vojske.

Zastava Središta kvadratnog je oblika, bijele boje duž rubova oivičeno žutim hrvatskim tropletom unutar kojeg se nalazi kvadratno polje s 25 (5 × 5) crvenih i bijelih kvadrata u čijem je središtu prikazan znak Središta. Znak je izradio 1993. godine Božo Kokan, sa središnjim natpisom "Obučno središte vojne policije", a u zastavi se nalazi inačica s nazivom od 1998. "Nastavno središte Vojne policije OSRH "Bojni-

nik Alfred Hill". Znak ima oblik zlatnožute otvorene knjige ispred koje je središnje postavljen vrom nadolje mač i ispred svega u crnom disku sa zlatno-žutim natpisom duž ruba temeljna oznaka Vojne policije – trokutasti stilizirani sokol s grbom Republike Hrvatske na prsima u sredini crnog diska.

Zastava veličine oko 130 × 130 cm obrubljena je s tri strane zlatnožutim pozamenterijskim resama, a zastavni je rukav bijele boje posuvraženog zastavnog lista. Zastava je opremljena zastavnom vrpcom veličine oko 8 × 150 cm koja okomito na dužinu na jednom i drugom kraju ima prikazan grb Republike Hrvatske, a između njih dužinom zlatni natpis gesla Središta "Znajte pobjeđuje strah". ■

Zastava NSVP-a "Bojnik Alfred Hill" - Zagreb

Dodataće informacije o zastavama postrojbi OSRH, fotografije zastava u uporabi, saznanja o nastanku i korištenju zastava, kao i ispravke i ostalo što bi moglo pomoći u izradi cjelokupne povijesti zastava naših postrojbi, molimo javite na zastavehv@gmail.com. Unaprijed zahvaljujemo.

Kasno sam te uzljubio, ljepoto tako stara i tako nova, kasno sam te uzljubio! A eto, ti si bio u meni, a ja izvan sebe. Ondje sam te tražio nasruči na ta lijepa bića koja si stvorio, ja rugoba. Ti si bio sa mnom, a ja nisam bio s tobom. Mene su daleko od tebe držale one stvari koje ne bi postojale kad ne bi bile u tebi. Zvao si me i vikao, probio si moju gluhoću, zablijesnuo si, stijevnuo si i rastjerao moju sljepoću, prosuo si miomiris, a ja sam ga upio da uzdišem za tobom, okusio sam ga pa gladujem i žđam, dotaknuo si me, i zato gorim za tvojim mirom

SVETI AUGUSTIN

- NEUMORNI TRAŽITELJ BOGA

Kraj kolovoza donosi nam blagdan sv. Augustina o kojem vjernici malo znaju, a riječ je o piscu, teologu i jednom od najutjecajnijih kršćanskih učitelja bez čijeg je naučavanja i svih zapisa koja nam je ostavio teško i zamisliti crkveno naučavanje. Iskustvo koje je Augustin imao živeći poganski, gotovo na samom dnu društvene ljestvice, pa sve do svetosti, najbolji nam je putokaz kako je milošću Božjem i nama danas moguće cijeli život tražiti Boga te biti svjedocima istinskog i dosljednog kršćanskog života.

Aurelije Augustin rođen je 13. studenog 354. u Tagasti, gradiću u Numidiji, danas mjestu u Alžiru pod nazivom Souk Ahras. Dok je njegov otac, Patricije, bio pogarin, majka mu je Monika bila gorljiva kršćanka i prava vjernica. Augustin je bio veoma živahan duh, iznimno temperamentan, prekomjerno osjetljiv, slabo discipliniran učenik, odviše svjestan da mu učenje ide lako i da se prema tome ne treba naprezati. Prve razrede škole završio je u rodnoj Tagasti, nakon čega je pošao u Madauru gdje je pohađao predavanja nekog gramatika da bi se na taj način pripremio za zvanje govornika. Kad je Augustinu bilo 16 godina, ponestalo mu je nov-

Izbor misli sv. Augustina

Bogu je više stalo da nam podari svoje blagoslove nego nama da ih primamo.

Ima nešto u poniznosti što čudesno uvizuje srce.

Sviladaj sebe i svijet će biti pod tvojim nogama.

Kad bi nam Bog bio shvatljiv, ne bi bio Bog.

Zasebe si nas, Gospodine, stvorio i nemirno je srce naše dok se nesmiri u Tebi.

Bilo što da pripovijedaš, čini to tako da onaj kojem govorislušajući - vjeruje, vjerujući - nada se i nadajući se - ljubi.

Kad u Crkvi ne bi bilo oproštenja grijeha, ne bi postojala ni nuda u vječni život i vječno oslobođenje. Zahvalimo Bogu što je Crkvi dao takav dar.

Povjeri prošlost Božjoj mlosti, sadašnjost Njegovoj ljubavi, a budućnost Njegovoj providnosti.

Bože, od tebe se odvojiti znači pasti. K tebi se prikloniti znači ustati. U tebi ostatи znači imati siguran oslonac.

Tijelo umire kad se odvoji od duše, a duša umire kad se odvoji od Boga.

ca pa se iz Madaure morao vratiti kući. Taj prisilni povratak na njega nije dobro djelovao i on se pridružio bandi mladih izgrednika razbijanja. Na sreću, to nije dugo potrajalo. Zahvaljujući svojem dobrotvoru, mogao je nastaviti školu i to u Kartagi, gdje je bujao razvratan i pokvaren život, a u tu je močvaru i on uronio. Našao je "prijateljicu", s njom imao nezakonitu vezu te imao sina Adeodata. Uz Kartagi ga je držala ne samo želja za znanjem već i žarka ljubav prema djevojci.

Nakon kraćeg boravka u Rimu, odlazi u Milano koji će postati odlučna točka njegova života. Ondje je počeo proučavati djela genijalnog mislioca neoplatonizma Plotinu (205-270). U Miljanu je Augustin susreo biskupa sv. Ambrožija (340-397), u kojem je našao sebi dostoјna partnera u raspravljanju o najvažnijim životnim pitanjima, o problemima koji su njega samog mučili. Augustin je požudno slušao njegove propovijedi, gutajući njegove riječi. Smatrao ga je nedostiznim govornikom. Po Plotinovu idealističkom misaonom sustavu te utjecaju biskupa Ambrožija definitivno se približio kršćanstvu.

Prizor konačnog obraćenja sam je Augustin ovjekovječio u Ispovijesti-

ma, svom kapitalnom djelu koje je i danas, više nego aktualno i primjenjivo. U uskrsnoj noći 23. travnja 387. primio je iz ruku milanskog biskupa, svetog Ambrožija, sakramenat krštenja zajedno sa svojim sinom Adeodatom.

Na povratku u Afriku Monika je umrla u Ostiji, lučkom gradu na ušču Tibera u Tirensko more. Tko je pročitao Augustinove Ispovijesti, rado posjećuje to mjesto jer ga je u tom remek-djelu opisao divno, a još divnije život i smrt svoje majke Monike, koja je jedan od najvećih genija kršćanstva. Kada je stari mjesni biskup u crkvi u Hippo Regiusu, Hiponu (danas Annabi) predložio zajednici da mu izaberu svećenika koji će mu pomagati, a osobito u propovjedničkoj službi, izbor je pao na Augustina te je 391. zaređen za svećenika. Augustin će pet godina poslije, g. 396., kao biskup naslijediti Valeriju u Hiponu, drugom po važnosti gradu rimske Afrike. Utjecaj će hiponskog biskupa prelaziti granice njegove biskupije, i to ne samo prostorno, već i vremenski sve do dana današnjega. On je u svoje doba postao neosporan vođa afričkog episkopata, ali i teološka svijest i savjest cijele Crkve. ■

VOJNI VREMENI PL.0V

Pripremila Petra Kostanjšak

OSNOVANA ANTITERORISTIČKA JEDINICA LUČKO

Antiteroristička jedinica Lučko osnovana je 7. rujna 1990. godine te je bila temelj za ustroj hrvatske specijalne policije. Sudjelovala je u nizu akcija koje su postavile temelje za stvaranje hrvatskih oružanih snaga. U Domovinskom ratu poginulo je 14 pripadnika ATJ-a Lučko, a 52 ih je ranjeno.

PRIJE 26 GODINA

7. RUJNA
1990.

PRIJE 16 GODINA

8. RUJNA
2000.

OSNOVANA BOJNA ZA SPECIJALNA DJELOVANJA

Bojna za specijalna djelovanja (BSD) osnovana je u rujnu 2000. godine i prva je postrojba za specijalna djelovanja u OSRH. Riječ je o namjenskoj postrojbi koja je nastala spajanjem pripadnika Središta za posebne borbene vještine iz Šepurina i pripadnika 1. hrvatskog gardijskog zdruga. U prosincu 2014., pokrenuto je stvaranje Zapovjedništva specijalnih snaga (ZSS) pa je u veljači 2015. ustrojen ZSS koji u sastavu ima pet ustrojbenih jedinica, a zapovjedni i vodeći kadaš čine pripadnici koji su tijekom Domovinskog rata bili u sastavu specijalnih postrojbi, gardijskih brigada i izvidničkih postrojbi OSRH. Kao nasljednik BSD-a, ZSS 8. rujna slavi kao Dan postrojbe.

DAN POČASNO-ZAŠTITNE BOJNE

Počasno-zaštitna bojna osnovana je 2000. godine, a nastala je iz dijela 1. hrvatskog gardijskog zbora. Pripadnici Bojne smješteni su u Zagrebu u vojarni "Tuškanac", a postrojba svoj dan slavi 1. rujna. Počasno-zaštitna bojna pristožerna je postrojba Glavnog stožera OSRH zadužena za izvršavanje protokolarnih zadaća za potrebe državnog i vojnog vrha te zadaće zaštite i osiguranja vrhovnog zapovjednika OSRH.

PRIJE 16 GODINA

1. RUJNA
2000.

PRIJE 8 GODINA

3. RUJNA
2010.

ZAPOŠLJAVANJE VRHUNSKIH SPORTAŠA U OSRH

Tadašnji ministar obrane Branko Vukelić i predsjednik Hrvatskog olimpijskog odbora Zlatko Mateša 3. su rujna potpisali Sporazum o suradnji, unapređenju i razvoju sporta u Republici Hrvatskoj. Sporazum omogućuje zapošljavanje vrhunskih sportaša u OSRH što je poznata praksa i u drugim zemljama članicama NATO-a. Potpisivanjem Sporazuma uveden je takav model zapošljavanja pa tako danas u vojsci imamo niz vrhunskih sportaša koji postižu izvrsne rezultate.

6. RUJNA 1915.

U Engleskoj proizведен prvi tenk nazvan *Little Willie*, težio je 14 tona i kretao se brzinom od oko tri kilometra.

1. RUJNA 1939.

Njemačke snage izvršile su invaziju na Poljsku s mora i kopna, što je označilo početak Drugog svjetskog rata.

30. KOLOVOZA 1963.

Uspostavljena direktna telefonska linija između Moskve i Washingtona u vrijeme hladnoratovske utrke, tzv. crveni telefon.

 MULTIMEDIJA

Sprema se veliki dan za iPhone

Ovu je godinu jedan novinar opisao kao godinu mobilnih sedmica. Samsung je već predstavio Galaxy S7 i S7 Edge, odnosno početkom ovog mjeseca predstavili su Galaxy Note 7. Sljedećeg mjeseca Apple će predstaviti iPhone 7. Prema posljednjim glasinama koje kruže mrežom, Cook će nove modele svojih telefona predstaviti 7. rujna, korisnici u određenim zemljama (najvjerojatnije ne i u Hrvatskoj) moći će ih prednaručiti 9. rujna, dok se početak prodaje očekuje 16. rujna. Većina stvari koje će nam donijeti novi telefoni već je dobro poznata. Kao i u slučaju iPhonea 6S i 6S Plus, možemo očekivati

modele s ekranima dijagonale 4,7 i 5,5-inča koji će imati jače procesore, bolju grafiku i kvalitetnije kamere u odnosu na prethodne modele. Jedna od najvećih novosti koja se očekuje jest uklonjen 3,5 mm izlaz za slušalice umjesto kojeg bi se slušalice na novom telefonu trebale povezivati putem utora za punjenje iPhonea. Apple će korisnicima ponuditi nove slušalice koji će se s telefonom spajati bežično. Još jedna novost koju očekujemo jest što će ovi modeli imati različite kamere te bi veći, 5,5-inčni model trebao imati dvije kamere zahvaljujući kojima bi iPhone 7 Plus trebao snimati kvalitetnije fotografije s

više detalja. Na stranici BGR komentirali su kako je to loša vijest za klasični iPhone s 4,7-inčnim ekransom. Naime razlika između tih uređaja više neće biti samo u veličini ekrana (i optičkoj stabilizaciji), već i u kvaliteti kamere, ali i memoriji jer će Plus model navodno imati i više memorije tako da će korisnici koji žele najbolji iPhone morati kupiti veći i skuplji Plus model. "Čini se kako će iPhone Plus biti jedini model s dvostrukom kamerom. Ako je ta informacija istinita, to je

zaista depresivno," komentirao je poznati Appleov bloger John Gruber. Inače, kao što se već dugo govori, ova generacija Appleovih telefona ne bi trebala donijeti neke revolucionarne promjene pa je pitanje mogu li ovi uređaji zaustaviti pad prodaje iPhonea iz posljednja dva kvartala. Apple navodno priprema za sljedeću godinu velike promjene jer se obilježava deset godina otkad je Steve Jobs predstavio iPhone i zauvijek promijenio mobilno tržište.

Kompanija WowWee kreirala je simpatičnog robotskog psića nazvanog CHiP. Pas je namijenjen djeci starijoj od osam godina, bježe je boje, s plavim i srebrnim

Rješenje za kućnog ljubimca

detaljima, a dolazi s bazom za punjenje, lopticom SmartBall i SmartBand narukvicom. Robotski ljubimac kreće se pomoću kotačića, a pokretne su mu i šape, kao i glava na kojoj su oči napravljene od šest kružno postavljenih LED lampica. Rep i uši od savitljive su gume, može se naginjati bočno, naprijed i nazad, a koljena su mu fiksirana. Ipak, zahvaljujući Meca-

num kotačima, vrlo je pokretan i poprilično se brzo može kretati u bilo kojem smjeru. Iako se odlično kreće po većini podloga, robot baš i nije za vanjsku uporabu jer se njegovi kotači mogu zapetljati na težim terenima. Psić se kontrolira putem aplikacije na pametnom telefonu, a komunikacija se ostvaruje i putem narukvice pa mu je moguće narediti da slijedi

vlasnika, igra se s lopticom i slično. CHiP može oponašati zvukove pasa kao što je lajanje, ali i slušati vlasnika te izvršavati različite naredbe. Zahvaljujući senzorima na glavi, psić veselo reagira i na maženje. Dakle, izvrsna kombinacija za osobe željne ljubimca s kojim neće imati toliko obveza kao s onim pravim. Ako ste zainteresirani, cijena je 199 dolara.

SSD zvijer iz Seagatea

Svatko tko ima prigodu i mogućnost raditi na računalu u koji je ugrađen SSD tvrdi disk svjeđoći popriličnoj razlici u brzini u odnosu na klasične diskove. No, čest problem kod SSD-a pojavljuje se kad je u pitanju kapacitet. Kako nam danas ni veliki terabajti nisu dovoljni za pohranu svega i svačega, onda imamo problem ako imamo računalo s 256 ili 512 GB kapaciteta na SSD disku. Naravno, postoje alternativna rješenja,

kupnja vanjskog diska većeg kapaciteta ili pohrana na nekom od brojnih servisa u oblaku, ali opet mnogi žele imati i kapacitet i brzinu. Pa, ako ste jedan od takvih, vijest koju je objavio Seagate uisto će vas vrijeme oduševiti i razočarati. Oduševit će vas jer je Seagate predstavio SSD disk kapaciteta od 60 terabajta, a razočarati jer ovaj disk neće biti namijenjen kućnoj uporabi nego uređajima u podatkovnim centrima koji trebaju

pouzdane diskove, velike brzine i takav kapacitet. Na tržištu bi se, najavljuje Seagate, trebao pojavit "tijekom 2017.", a cijena za sada nije poznata. Ako se zna

da Samsungov SSD disk kapaciteta 15 TB košta deset tisuća američkih dolara, onda je jasno da će i zvijer iz Seagatea imati paprenu cijenu.

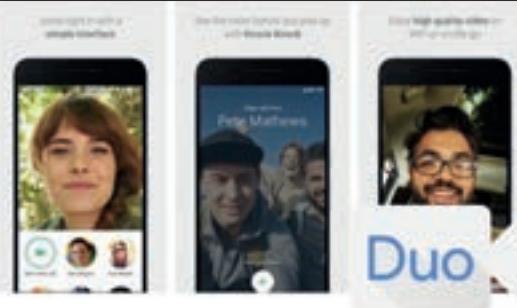
Pametni sat za malu cijenu

Cijene gadgeta sve više padaju, pa tako za dvjestotinjak kuna možete kupiti nevjerljatno dobre stvari, ako samo malo pratite što se događa i gdje. Primjer dobro uloženog jest novi model pametnog sata tvrtke No.1 koji nosi naziv G5. Riječ je o sportskom gadgetu koji izgleda baš onako kako bi sportski sat trebao izgledati, i koji nudi sve što treba jednom sportašu. Izrađen od nehrđajućeg čelika, uređaj ima Sapphire staklo otporno na ogrebotine i refleksiju. Na stražnjoj strani uređaja nalaze se senzori pomoću kojih možete mjeriti otkucaje srca, dok se u unutrašnjosti nalaze drugi senzori kao što su žiroskop te, među ostalim, i bluetooth za spajanje na bilo koji iOS ili Android uređaj. Uređajem je moguće upravljati kamerom na telefonu, što ponekad može biti vrlo praktično, a izvrsno je što je sat tanak samo 9,9 mm što znači da ga je udobno nositi. Za one koji vole trčati, G5 nudi mogućnost računanja potrošenih kalorija, broj prijeđenih koraka i lokacije, kao i naravno prije spomenute otkucaje srca. Ima mogućnost praćenja kvalitete sna, što ponekad može biti itekako od koristi. Uređaj dolazi u tri boje, crnoj, sivoj i zlatnoj od kojih svaka ima svoj štit i pronaći će svoje zadovoljne korisnike.

Duo za videopozive

Google je na svom blogu 16. kolovoza objavio da je Duo, one-to-one video aplikacija, i službeno pokrenuta. Duo je baziran na brojevima telefona pa za pokretanje zahtjeva broj telefona i omogućuje vam povezivanje s vašom kontakt listom. Aplikacija je

izrađena tako da radi čak i ako ste na sporoj mreži, a može se prebacivati između Wi-Fi i mobilnih podataka bez gubljenja poziva. Aplikacija ima i funkciju Knock Knock koja vam omogućuje da videopozivatelja vidite uživo prije nego što odgovorite

na poziv. Očekuje se da će usluga biti dostupna korisnicima širom svijeta. Zanimljivo je da Google već ima servis koji omogućuje videopozive - Hangouts, ali kompanija Duo vidi ga kao proizvod za svakog korisnika i svakodnevnu uporabu.

www.army.mod.uk/music/23254.aspx

Britanska Kraljevska vojska ima bogatu tradiciju na svim područjima, pa i na glazbenom. Iako je njihova vojna glazba poznata, vjerojatno će vas iznenaditi činjenica da su svi orkestri objedinjeni u Korpus vojne glazbe (*Corps of Army Music*). Njegova je zadaća brinuti se za vojnu glazbu i promovirati je. No, nemojte misliti da je riječ isključivo o puhačima koji sviraju klasične koračnice. Tu je, naime, čak 22 orkestra, a vrijedi pribrojiti i njih 19 u sastavu vojne pričuve. Vrlo su različiti, od klasičnih orkestara do pop i rok-sastava. Web-stranica www.army.mod.uk/music/23254.aspx dio je klasične stranice Kraljevske vojske **army.mod.uk**, i dizajnirana je jednako kao i ona. Dobit ćete mnoštvo informacija o svim orkestrima, sastavima i drugim organizacijama vezanim uz Korpus. No, onaj pravi glazbeni guš osjetit ćete kad posjetite YouTube kanal s nekoliko desetina službenih videozapisa, dakle, mnogo minuta glazbe.

D. VLAHOVIĆ

WEB-INFO

Časopis **HRVATSKI VOJNIK** s vama je od 1991.

Odsad i na društvenim mrežama.

Pratite naše
objave...

facebook.com/HrvatskiVojnikMagazin
twitter.com/HrvVojnik

Gledajte naše
filmove...

Čitajte nas
i pronadite
najveći izbor
fotografija iz
OSRH...

www.hrvatski-vojnik.hr

Sve što vas zanima pitajte nas...
hvojnik@msm.hr

